

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **RICHARD JANNO**. TOIMETUSE SEKRETÄÄR: **JAAN PERT**,
GUSTAV SAAR, **ADELE JÜRGENS**, **E. KÖSTNER**.

Tulest tuld!

Rahva enesekaitse ja üliõpilane.

Lühikene on aeg, mis Eesti üliõpilaskonna häälkandja viimase numbri ilmunisest möödunud, kuid palju on läbi elatud selle aja jooksul: meie rahvas on jällegi kord mehiselt oma elu-instinkti näidanud nende ees, kes meie üle hirvitada tahavad.

Kuidas ka seisukorda hinnata — 1. detsembri hommik on ja jääb kangelaslooks meie iseseisvusevõitluses, kuigi ta täidab ainult ühe lehekülje selle ajaloos. Paala, Pärtlipäev, Jüriöö, Vabadussõda on oma massilise tegulaadi poolest kahtlemata teised, kuid oluliselt tugineb ka tänavusel 1. detsembrilgi rahva tegu samale hingelisele aluspõhjale kui eelnimetatuilgi.

Mis see siis oli, mis vahipostil seisva üksiku sõduri püssitäägile ja -kuulile sihi andis nende rindu, kelle verine suu talle „käed üles!“ kisendas? Mis see siis oli, mis telefonipreilit isegi kõige halastamatuma ähvarduse all vaba-

riigi kaitseasutusi sundis üles otsima, enne kui kõik hilja? Mis see oli, mis töölishulki põlgatusega sundis tagasi lükkama sõjariistu, mida talle tema enese huvide nimel püüti kätte suruda? Ehk — mis oli seegi, mis vanakest kojameest sundis uulitsallamava riiklise kurjategija värsket surnukeha jalaga tõukama sõnades: „Tahaks kord ka oma silmaga näha!...“? Või see, mis rahvahulki tagant kihutas võimudele näitama nende põgenemisjälgi, kes olid tulnud tema enese nimel?!

See oli see rahva terve eluinstinkt, mis aastasadu teda tagant kihutanud vabane-miskatsetele vägivalla kütisist, instinkt, mis pesitseb iga üksiku rinnus osakesena kogu rahva ühisest varast. See oli see rahva võltsimatu arusaamine vales, millega talle püüti lähineda tema enese nimel ja mis oli talle selge otse samal silmapilgul, kui kuuldus verine vägivallasõna nende huultelt, kes talle

SISU: Tulest tuld! — A. Tammann. Yliõpilassiluette meie uueaegsemas ilukirjanduses. — A. M. Ülikooli 5. aastapäev. Yliõpilaselu. — Jaan Metslane. Kas maakondlikud üliõpilaskogud uude arenemisjärku astumas? — Hugo Kukke. Mälestusi Balti riikide üliõpilaste II olümpiaadilt. — Lies. Kaks laulu südamest. Sest rõvedast. — Hugo Kukke. Akadeemilise Kirjandusühingu Dramaatilise Toimkonna kammerteatri õhtu. — E. H. Oskar Luts, „Äripäev“ — D. P. Akadeemiline kroonika. Tagasivaatel — J. P.

Hind 35 mk.

— tapariist teovalmis — selle valega lähinesid. Ning ühtlasi: see oli see rahva heledasti põlev vabaduse- ja iseseisvuseleek, mis mitu aastasada tuha all hõõgunud — sädemest 1917. ja 1918. aastail tema hinge loitma pandud — jäädavana!

Need kolm kallimat hingevara üheskoos moodustasidki selle aluspõhja, millel 1. detsembri hommikul tegutses igaüks, kelle saatust äkitselt seadis riigikodanikuna tegutsemise vajaduse ette. Kõhklemata astus iga kodanik oma ametis vastu neile, kes tahtsid vere alla mätta tema iseseisvat olemasolu, mis alles hiljuti end püsti ajanud vere alt! Ning selle kõige tagajärg — näitub meile veel kord, missugune määratu tähtsus on sellel, kui otsustaval silmapilgul iga üksik oma kohut täidab, ootamata mingisugust väljaspoolt tulevat käsku.

Raske, määratu raske oli see kohusetäitmine paljudele: 22 kodaniku rinnus on riigimõrtsukate kuul elu kustutanud, elu, mis oli täis eneseohverdavat iseseisvuse leeki. Rahvas leinab neid samast leegist kuumendavais pisarais. Ta leinab neid teades, et ohver, mille nad toonud, on toodud, tema enese ja ta riigi eest. Nad läksid riigi ja rahva nimel surma sätendavail silmil!...

Oleks kahju, kui see raske lein ja need ohvrid midagi uut ei looks meie noores va-

bariiklises elus. Veel enam: see oleks haavav igale teadlikule riigikodanikule!

Õnneks pole meil nähtavasti põhjust seda karta: Juba esimesel päeval pärast riigimõrtsukate tapatalguid näitas kogu meie avalik arvamine ühemeelselt vähemalt kaks uut sihti, mis on kerkinud vabariigi nüüdsete vereohvrite kohustavast mälestusest.

Need olid:

- 1) Riiklise kokkuhoidmise kõrgemale seadmine erakondlispoliitilisest kokkuhoidmisest ja
- 2) Riiklise enesekaitse muutmise kogu rahva asjaks.

Need mõlemad on sihid, mis Eesti üliõpilaskonnas kallid on olnud juba ammu enne 1. detsembri süudmusi. Esimene siht tuli selgesti ilmsiks üliõpilastevahelisel kõnekoosolekul, kus nende ridade kirjutajal juhus oli kõneleeda praegusest akadeemilisest kodanikust tuleva poliitilise kodanikuna, ja millele järgnevaist elavaist läbirääkimistestki kõige varjamatumalt esile tungis põhiheli: kui praegusel poliitikategelastel vanade, sissejuurdunud vastolude tõttu raske on riigipoliitilises elus rahulikumat, loomevõimelisemat tooni leida, siis püüdku vähemalt praegusest akadeemilisest kodanikkudeperest võrsuv, uus põlv selle poole, et tulevaste poliitiliste kodanikkudena seda leida.

Teise sihi elusoleku otsekoheseks tõenduseks Eesti üliõpilaskonnas agra oli see, et rahva

Yliõpilassiluette meie uueaegsemas ilukirjanduses¹⁾

I. Näitekirjandus.

„Kui ka üksainuke inimene, kes õppida võiks, hariduseta sureb, siis on see kurbmäng.“
Carlyle

Meie ilukirjandus, eriti draama — kõrgem ilukirjanduslik vorm — on suutnud haarata endasse yliõpilasist ainult siluette. Ei tyype, ei ka täielikke individuaalkaraktereid. Vaid jooni, üksikuid jooni — varjus — vaimuilmas. Kuid näeks väga kõrgema hariduse taotlejat — yliõpilast — täielikumana meie ilukirjanduses. Nii sõna on siluetest.

Meie näitekirjandus pakub äärmiselt kaks yliõpilaskarikatuuri — siluetti: „Neetud talu“ lapsed ja „iga-

vesed“ yliõpilased. Sellele liigitelule lisandub kolmandaks üksikuid siluette siit-säält.

„Neetud talu“ laste kirjanduslik kätk on Hella Vuolijoki „Talulapsed“, näidend 3 vaatuses.

Mägiste Peeter täiendub väljamaal õigusteadlike kude kysimustega. Aliste Marianne — õpetajanna saadab oma pisikesest pälgast Peetrile rahanatukest, et võimaldada oma lapsepõlve sõbrale ja armsamale leivamureta teaduslikku tööd. Aga Aliste kohta ähvardab oksjoni haamer. Juba kõnnib kohtupriistav Alistel ringi, kirjutab... koht on kurnat, võlad, protsendid. Lastekoolitamine — nende ja leivakottide linnavedamine — kaanina imeb talu. Ja kui lapsed millalgi millegagi ei tasu, ei suuda vanemad üksinda talutoena pysida.

Mineva aasta ilmund A. Kitsbergi „Neetud talu“ — komöödia neljas vaatuses — lapsed on kooliharidusega lullilööjad „saksad“. „Haridus on neid tänamatuiks, rahutuiks, õnnetuiks ohkijajaks ja vedelejajaks teinud. On kadund iga õnn, ja talu põllud kasvatavad ohakaid ja kollast lille...“

Meie ees kerkib käed pyksitaskus mitte „igayhe igayks“, vaid stud. jur. Jassik ja kysib kohe meilt

1) Seelaadist kirjutust J. T-n'ilt, Üliõpilaste Leht nr. 6. 1916.

enesekaitse laiemale alusele seadmiseks meie organiseeritud üliõpilased oma ridu koondama hakkasid juba hulk aega enne 1. detsembrist, nii et verepäevaga ühtelangeval akadeemilisel pidupäeval — ülikooli aastapäeval — üliõpilaskonna edustaja kõige kindlamalt teatada võis:

Kui tarvis, siis on üliõpilane silmapilk valmis Eesti riiklist iseseisvust oma rinnaga kaitsma!

Esimese detsembrist vereohvrid on mõlemad need sihid nüüd taltsutamata jõuga meie rindu surunud — riigikodaniku eluliste kohustustena!

Üliõpilase kui rahva selgemasihilise kihi kohus on hoolt kanäa, et see kohustus viibimata täitmist leiaks palju laialisemalt, kui tema enese juures. Meie ei oota enam kutset, vaid korraldame end juba ise ja vabatahtlikult. Alus on pandud, seda arendame energiliselt edasi.

Kuid et see korraldusevaim rahva ja riigi enesekaitse teostamiseks kiire elavusega teed leiaks ka kõigi teiste riigikindlate olluste keskele, selleks kaasa mõjuda on meil laialised võimalused enestest väljaspool. Ja neid võimalusi peame kasutama, sest selleks oleme kohustatud. Oleme kohustatud just sellepärast, et kellelgi kergem ei ole kinnitada massilist lainetust teatavas sihis, kui just üliõpilasteperel, kes ise on massiline kogu.

Lähemal päeval valgume meie umbes kuuks ajaks üle maa laiali — pühade vaheajale, —

kokku puutudes kõigiga, kelle najale rahva enesekaitse korraldust võidakse toetada. Oleks rumal, kui meie selle aja vaikides mööda saadame mitte ka teiste hulka laiali ei kannaks mõtet, mis praegusel silmapilgul elustab meid endid.

Mõeldagu ainult, mida see võiks korda saata, kui iga üksik selles asjas oma kohust täidab: kui 3000 meesüliõpilasest igaüks kuu aja jooksul kas või ainult kümme kodanikku rahvuslase enesekaitse ümber organiseerib, siis on sellega jõud koos, mis tarvilikul väljaarendamisel igasuguse sisemise vägivallakatse Eestis võimatuks teeb, kui silmas pidada, et selle kõrval ka meie riigiruu kaitseväge — nagu 1. detsember näidanud — alati valvel seisab. Seda enam, et meile selgem kui selge on, mis sugust moraalset tuge see pakub meie kaitsevägele, kui ta teab, et mitte tema üksinda see ei ole, kellel kohus on juhtuvail silmapilkudel oma elu jätta meie iseseisvuse ja vabaduse kaitseks, vaid et selleks valmis on iga teinegi kodanik, kes jaksab sõjariista tarvitada vaenlase vastu.

See oleks päevatulesanne, mis üliõpilasel praegu täita rahva enesekaitse korralduse alal. Ärgu mõelgu ta selle üle ainult järcele, vaid tegutsegu, nagu tegutsesid need, kellele saatuslik 1. dets. hommik selle osaks andis.

Tulest tuld!

A. Tamman.

võhivõbrailt inimesilt suitsu. Hää, et meil juhtub olema, sest Jassik pakuks ka, kuid ta on unustaja: suits (mis enam näib huvitavat) on unustet tupp, vast pigemini — poodi.

Perenaise kt. Anne iseloomustab Heinrich Jassikut järgmiselt: „On kah paar korda katsunud (kohta). Ei pysinud, kas saadeti, või tuli ise ära. Ta ju joodik ja laisk. Võiks kodus ka vähe aidata, ei pista näppu. kuhugi külge („Neetud talu“, lehek. 31).

Stud. jur. Jassik osutub meile tahtvõimetuna, tööjõuetuna, liigsena inimesena. Ta „juriidiline tarkuski“ on kysitav: väeharid vend arvustab seda.

Agaga magada tahaks kaua — ja häda pasunale ja puhujale, kes julgeb hommikul akna all jörada...

„Neetud talus“ on maalaste koolitusprobleem teravend, — lahendus on konfliktiks kujunend, humoorselt karikeerit konfliktiks.

Kui kysiksime, on A. Kitsbergi „Neetud talu“ praegusaja naturalistlik komöödia, siis julgeksin oletada, et autor seda sellena on siiski mõtelnud: tegevustik on

iseseisvuse päevilt (raiooniylem) ja viimseil ajal hariduspoliitikut puudutavad sõnad on ka „Neetud talu“ laste suus: „Möödas on aeg, kus haridusega karjääri tehti ja kus koolitatud inimest kohe padjad töllas ootasid. Haridus annab eluvõitluse jaoks ainult paremad sõjariistad kätte. Mitte, et kergel elu kätte saada, vaid et viljaka töö raskusi kergemini võita, selleks on haridus hää“ („Neetud talu“, lhk. 79). Kahju aga, et need rektorlikud sõnad noortele üliõpilastele pidulikult imatrikulatsioonil on ideaalse Juliuse suus.

Agaga kust võtta neid kyla „saloondaame“ Urvesid ja Virvesid ja santlaagreid Jassikuid. Vast aastat kymmene ja enam tagasi võisime neid kohata kusagil mulgimaa nurgas, — võib olla — säätsamast ediselt on aga säärased siluettid silmapiirilt nyud haihtund. Praegusaja üliõpilane mõistab oma seisukorda, võtab seda tõsisemalt ja tunneb „Neetud talu“ Juliuse sõnu paremini, kui Julius ise.

Ja siiski on kaks kurbmängu hariduspoliitika alalt: „Kui yks inimene, kes õppida võiks, hariduseta sureb“

Ulikooli 5. aastapäev.

Ülikooli 5. aastapäeva pühitsemine sündis harilikult pidulikkusega. Ka haridusminister prof. Rahamägi oli aktusele ilmunud. Pidukoosolekut ilustab üliõpil. segakoori laul hra J. Aaviku juhatusel.

Aktuse avab rektor prof. Koppel, tervitades kokkutulnud õpejõude, üliõpilasi kui ka teisi piduvõõraid.

Rektori kõne:

„Läinud aastapäevalt lahkusime kõik kindlas lootuses, et järgmine, s. o. praegune aastapäeva pühitsemine iseäralist ilmet kannab, et meie siis juba nagu asutamisaajajärgust välja jõudnud oleme ja oma kindla põhiseaduse alusel asume, kuid saanud ei ole meie seda veel mitte. Veel peame ootama. Meie riigikogul on teisi, enam hädatarvilikke seadusi läbi arutada olnud, mis aja ära on võtnud.

Põhiseaduse puudumine on ennast meie elus mitmetpidi kibedasti tunda annud ja raskendavalt meie tegevuse peale mõjunud, kuid ülikoolil on meie riigi ja rahva edaspidise arenemise kohta kahtlemata väga suur tähtsus ja ei ole ükskõik, missugusel alusel ta töötab. Nüüd on küll kõik, kellel selle aluse kohta midagi ette panna on olnud, seda teha võinud.

ja kui üks inimene, kes õppida ei või, „haridusega“ sipleb ja elab.

On kaks lõhestet hinge, — kaks kurba mängu, kaks elu naljamängu...

— „Igavese“ üliõpilase enneilmasõjaegseid siluette leiame Jaan Lintropi „Euroopast“, kommetist 3 vaatuses 1922. a. Sääli lõviõsas üliõpilane Timp, kes alatasa hädas manikeenidega: kyll pesunaine, kellner, majamanik, rätsepa käskjalg jt. visiteerivad varapäevast kordamööda — tagajärjeta muidugi. See on osav ja kuulus laenupäberile allkirjade korjaja ja rahalaenaja, keda „vebusedki“ ses suhtes konkureerivad. See on see O. Lutsu igavese üliõpilase Tindi (kes isegi Rudivere turbarappa silikaadi-vabriku asutajailt välja nurus allkirjad) generatsioon.

Aga laenu saab, kes ennemgi saand, Timp — ikkagi ainult, nagu sai omal ajal Tintki — ja mõlemad yhepalju Rbl. 300.—

Edasiõppijale Pähkelile räägitakse „auk pähe“, et see laenu oma nimele aktsepteeriks: „Mis gentelman see on, kel ei ole pangaraamatut kodus?“ („Euroopa“, lhk. 18).

Sääli cand. phil. Juurop, kes häbeneb eestlane olla, kes Saksamaal õppimist sooritand (paar kuud!), kes ikka toonitab: „Meil Mynchenis... Meil Mynchenis oli alati piisugune suur aam toas (Mynchenis muidugi), rheinveini jõime pesukausiga“ (Euroopalhk. 18).

Jääme lootma, et meie ootamisel ka omad head küljed ei puudu ja riigikogul korda läheb kõikidest avaldatud soovidest seda välja võtta, mis meie seaduse võimalikult otstarbekohaseks aitab teha.

Peale põhiseaduse on läinud aastal palju ainet tõsisteks läbirääkimisteks annud ootamata suur noorte üliõpilaste arvu kasvamine.

Imelik nähtus on meil esile tulnud: ühelt poolt suur puudus teaduslikult ettevalmistatud jõududest, võib ütelda igal alal, rääkimata juba ülikooli õppejõududest; teiselt poolt kartus, et liig suur arv noori inimesi endid praegu ülikoolis riigi tarviduste jaoks ette valmistab. Kas jatkub neile kõigile meie kitsastes oludes ettevalmistuskohast tööd ja leiba?!

Olid ajad, kus pea igast ülikoolini jõudnud eestlasest oletada võis, et teda niikaugemale oli aidanud viia ta oma väsimata püüdmine, ta oma higi ja vaev. Praeguste üliõpilaste hulgas on küll vähemjagu neid. Kaugelt suuremat hulka on ülikoolini viinud nende vanemate soovid, nende vanemate töö ja vaev. Ihad, mis vanemate kasvamise ajal nende hinge täitnud, mis olude sunnil ja survel ei ole täide minna võinud, need ei ole kadunud ega kustunud, nende täideminemist tahavad vanemad oma laste juu-

Sääli yliigavate kohvijuttudega „seltskond“ härraja härranna Luste, Dr. Leena Saare, kellele eesti mehed ungalandid; kursuslanna Helmi Sarapik, keda mooditulevad kybarad ja mantlid huvitavad, kes end tunneb vene seltskonnas kodusemana, kes ei sympatiseeri eesti üliõpilastega (need pilkavad teda rüssitsismis — ta eesti keelt õieti ei mõistagi) ja teiste näol.

Üliõpilaskonnas valitseb Euroopa — tubin. Ei tea, kas Juurop oma Myncheniga on mõjund: „Kes tahab studeerida, mingi Myncheni. Üks õhtu Hofbräuehausis on enam kui semester loenguid. Kohvimajas imed endasse kultuuri läbi õlekõrre. Tulete tagasi kandidaadid ja doktorid. („Euroopa“ lhk. 20), või on muud põhjused, kuid isegi vanameelne Timp, kes ikka koduga rahul olnud, kavatseb muu laiuskraadi alla siirduda. Tahab oma andeid arendada. Tartus olevat see võimata.

Seltsimehelik yhiskapsakeetmine koridoris tingimustel, mil mingit riistapuud päale piirituslambi pole, kilud, sprotid, sardiinid, teevorst jne. on lõbusaks õhtuvõtmiseks n. n. Komorra konvendi — Juuropi, Kaho ja Co kahetoalises korteris, kuni Timp saabub „väljamaalt“ õllekorviga: „Silentium! Kulda ega hõbedat mul ei ole. Mis mul on, seda annan ma sulle, Komorra...“

Ta ilmub „läänest, Euroopast“.

res näha. Kaugelt suurem hulk meie praegustest üliõpilastest on siin nagu oma vanemate, nagu eelmise põlve kehastunud soovidenä ja ihadena. Pea iga noore näo tagant vaatavad meile vastu eluvõitluses valminud isad ja emad, pea iga noor paistab meile terve põlve töö ja püüdenä.

Maarahvaks oleme endid nimetanud, maad armastavaks rahvaks oleme ka tänapäevani jäänud. Tuntud on iha oma maalapikese järrele, tuntud armastus oma kodukoha vastu. Kui laps kõrgemasse kooli viiakse, siis loodetakse ometi, et see ka kodusele kohale kasuks tuleb, ja kui see ehk isegi kaudselt sünnib, kui lapsest ehk ka otse enam oma põllu harijat ei peaks saama. Paljud vanemad jätkaksid kindlasti omad lapsed kõrgemasse kooli viimata, kui nad kardaksid, et need seeläbi oma vanematest, omast kodukohast ära võõrutatud saaksid. Suurt osa etendab laste koolitamise juures kindlasti vanemate soov oma kodust kohta, oma koduste kohtade maad, oma kodumaad paremal järjel näha.

Mis läbi eriti, mil teel, lapsed ülikooli kaudu sellele kodumaa paremale järrele tõstmisele kaasa mõjuda võivad, ei ole paljudele vanematele selge. kuid nad on kindlas usus, et edasipüüdmine ka sihte selgitab ja soovitavaid tagajärgi andma peab.

Ma mõtlen näituseks juhtumise peale, kus mind minu isa nüüd juba neljakümne aasta

eest ülikooli saatis.

Selle aja püüetele vastavalt oli ema südame soov, et pojast peaks õpetaja saama. Ei olnud aga minul, kes üksikus metsatalus üles kasvanud, sugugi himu võõraste inimestega tegemist teha, veel vähem ilma sunduseta ennast kõrges kantlisis igast küljest silmitseda lasta. Mind huvitas loodus omas mitmesugustes eluavaldustus. Kuhu sarnase aine õppimine pidi viima, ei olnud mul enesel selge, ei saanud seda ka vanematele selgeks teha. Isa viimne soov oli: „õpi süis, mis sa tahad, kuid õpi midagi, ära logelega hakka!“ Tema kindel usk, mis teda rahustas oli, et hoolas töö, olgu see missugune tahes, tegija ikka viimaks kindlale alusele välja viib. Ma usun, niisamasuguse kindla otsusega töö võimu sisse, on ka suur osa süinolevate noorte vanematest omad lapsed süia saanud.

Mis võime meie sarnaste vanemate lastest loota?

Kui noor mets tihedalt kasvama hakkab, ei ole metsnik sellepärast mures, kuhu tulevikus need palgid panna. Kui ta ainult teab, et puude juured sügavasse maapinda ulatavad, süis rõõmustab ta metsa tiheduse üle. Üksteise võidu ülespoole püüdes kasvavad puud seda sirgemad, siledamad ja pikemad. Ei kõik ei jõua küll valgipuuni, aga on ju ka tarbepuid tarvis. Mida sirgemad palgid, seda kenamaid kodusid saab neist ehitada, ja sarnaste seast võib isegi mastipuid leida loota.

Pähkeli nimele saadud rahaga oli Timp „piiramise seisukorras“. Kõik liginesid: „Timp sa said täna raha, Timp sa said raha!“ Ta puges setu-voorimehe pääle ja kihutas õhtuni, kuni ärevus Suurel turul raugend. Süis Ytsiga napsutama, kinosse ja mitmesuguste vahejuhtumuste (piletita sõit jne.) järrel leidis end eesti „kulturant“ Valgas. Mängis „Sädes“ kaarte, säält läks „Karskusseltsi“, „Karskusseltsist“ „Sädesse“ ja nii edasi ja tagasi ja tagasi edasi, kuni rahakene otsas ja nummerdet krediitorid unustet.

Süis uue laenuga Tartusse — ja „päästet“ korviga Komorrasse.

Süis muidugi õllejooming, cantus ja kontsert. „Jazz-band“ Euroopa „edustajaist“.

Joodik on Timp nagu Jassikki. Mis Jassik joob või juua armastab, meie ei tea, — ent Timp haarab süisse kõik vedelikud pääle bensiini, tärpentiini, tindi ja vee ja soovitab ka teistele sama retsepti.

Timp seisab Valgas teelahkmel: sõita paremat, pahemat kätt või otse edasi? Traagiline moment: imine ei tea, kuhu, mis. Nii seisatakse sageli teelahkmel, ei teata — kuhu, mis, miks... Noorsoo traagika.

Timp ja kaaslased on kosmopoliitsed kodumaa pojad, kelle man kodumaa daam vähe on ja lõpuks kelle man ka Euroopa vähe loeb. Neis näeme üliõpilasi yhest kyljest, varjukyljest — par excellence. Tunneme

neis võlgades rabelejaid kaasvõitlejaid ja napsuvendi kelle hing aga meile võõras, kelle huvid kitsad, tundmatud, kelle rõõmud maised ja — kannatusi ei kuule. Ju kõik ei tudeeri nad Kaho kombel „ema kapsapüti otsas“. —

Erilise igavese üliõpilase silueti ljsanduse annab A. Adson:... „määrind ja rebenend raamatu-pakk kaenla all, kuue väel, lõdisev, nägu kasimatu, räpane valge mytsikene pääs, juuksesalk yle pahema silma — suure rutuga yle turu minemas“. („Läheb mööda“, ilmud — Loomingus — nr. 3, 1923.).

Silhouette siit-säält. Sophia Vardi, „Täna oleme vabad!“ Üliõpilane sõprade üliõpilastega äratub lauluga uinuvauid tytarlapsi — unistavauid abitu-riente sirelisel kevadamur.

O. Lutsu „Arusamatu lugu“ nali seisab sellés, et üliõpilane Kaarel Kihn ajakirjanikuga Ants Aaviksoniga on uues korteris, kus vagune miljöö pidand olema. Ent eksind on nad: kukk, pesurull, lapsed, klaver jm. ty-litavad neid aovalgest chapunani.

Tema „Kalevi kojutulekus“ (ilmud 1919.) matkab üliõpilane maal ringi kuulutades vabadust ja propagee-rides Pliuhkamite pool Eesti iseseisvuse mõtet ja ära-tust sõjaväe varustamisele. —

Jaab veel mainida Jüri Öunapi „Nostra regio“ (1914) Ja Jaan Kärneri „Kangelane“ (1924). Esmamainitu on

Kas ei ole lugu just niisama meie arvurikka noorusega, kui ainult nad küllalt sügavalt kodumaa mullas juurduvad.

Ma usun, meie võime endid rahustada, et meil liig suurest hulgast kõrgemat haridust saanud inimestest midagi karta ei ole. Meie võime endid rahuldada ja meie võime ühes ka rahuldada kõiki neid isasid ja emasid, kes kõigeparemas lootuses ja tahtmises oma kodumaa armastust tegudes näidata, ei tööd ega vaeva ei ole kartnud, et ainult oma lapsi ülikoolini viia, ja nüüd mitmelt poolt kuulama on pidanud, et kõik nende töö ja mure ja vaev asjata on olnud, et nad on ainult aitanud meile haritud proletariaati luua. Kui ka kõik palgi puuni ei jõua, ka tarbepuid on tarvis.

Kena kodu ehitamiseks meil ehituspalkidest puudust karta ei ole, kui meil ainult ehitusmeistreid küllalt leidub. Ja siin on meil puudus käes. On häält kuuldavale tulnud, et see mitte õige ei ole, et meie oma ülikooli hoone ehitamisel võõraid meistreid abiks oleme palunud. Ma usun, meie peame aina tänulikud olema võõra abi eest. Kui hoone kindlasti rajatud ja otstarbekohaselt ehitatud, ei tule siis küsimuse alla, kes ta ehitajad olnud.

Kui igaüks oma tööd, missugune või mis alal see ka ei oleks, hoolega teeb, ja mitte aega logeledes mööda minna ei lase, siis võime igaüks julgesti oma tulevikule ja ka oma kodumaa tulevikule vastu vaadata. Tööga laskem

oma arusaamist ja lugupidamist oma vanemate püüdmistest ja vaevast üles näidata, tööga katsume oma elu materjali, au ja ilu ülendada.

Rektori avamiskõne järele saab sõna prof. Rootsmann, kes mat.-loodusteaduskonna esitajana traditsioonilise teadusliku kõne peab.

Haridusminister Rahamägi tervitab ülikooli vab. valitsuse ja riigivanema nimel, avaldab lootust, et ülikooli seadus, mis ootamata komisjoni tagasi anti, kord ometi niisugune saab, et ülikooli kõigekülgsetele nõuetete vastab.

Üliõpilaskonna nimel ütleb tervitust edustuse esimees Kangur.

Ülikooli aruanne

Enne aruande ettekandmist mälestatakse surma läbi lahkunud prof. Oldekopp'i, prof. Buchholz'i, prof. Jõgeveri, lackahoidjat Kangust ja ametn. Waldmann'i püstitõusmisega.

Ülikooli aruandest kuuleme, et arveameti kaudu on välja maksetud palkadeks, remondi kuludeks, ehitusteks, stipendiumideks, kabinetide ja kliinikute ülevalpidamiseks jne. riigisummadest 104.501.156 m., erisummadest 17.204.735 m., kokku — 121.705.892 m. Peale selle eri-stipendiumidena 2 685.123 m. Kassa üldine läbikäik oli 533.411.021 m.

Kliinikutes on aasta jooksul ravitsetud 8026 haiget, lõikusi tehtud 3204, Röntgeni läbi valgustusi tehtud 1751.

Õpperahast oli vabastatud 1924. a. 1. p. a. 611, 2. p. a. 718. Öppursõdurina õppisid 1924. a. 1. p. a. 720, 1924. a. 2. p. a. 568.

perekonna draam, kus poeg isa soovil on sunnit õigus-teadust õppima ja seega ei yhtegi eksamit sooritama ja elavat huvi mõtteteaduse järele surmama. Õppimiskonfliktist sigineb „armudraam“, tingit vanemate „partitegemisest“, ja lõpeb yliõpilase Villem Murdi eluväsimusest nõrkemissurmaga ja Salme Valguri vabasurmaga. Laste-vanemate võitlussuhteid ilmavaate materialistlikul ja idealistlikul väljal puudutatakse siin.

Ja rutiin võidab Varemestub noorus, varisevad ideaalid materialistlikkude tangide vahel.

Jaan Kärneri „Kangelane“ ei ole yliõpilane. Aga yliõpilane on „kangelase“ tulevane mitteneitsi Luise Martin, — sugu tegu naisyliõpilasega. Ta on tõusiku Martini (nende soovil loe „Martääni“) ainus tytär ja on yliõpilane à la façon vastu isa tahtmist, kes „mõnd paha juttu kuulnud naistest, kes ylikoolis õpivad, ema jonnil, sest:

„Sa mõtle ise: iga karjatüdruk käib nüüd ju ülikoolis — tea, mis tarvis — ja sina, vabrikant Martääni tütar, ja korrage ei saa! Mis ütleks teised?“

(Kangelane, lhk. 13.).

Jah! Mis ütleksid teised, kui T. Martääni tytär ylikoolis ei käiks?! Kes teab. Kuid midagi nad ikkagi ütleksid.

Ja see midagi ja see façon sunnibki Martääni Luisesid ylikooli. — A. M.

Yliõpilaselu.

Õõvaht.

Kõll raekoja heledal taldrekul lõõb juba midagi õndselt palju. Ei jaks luggedagi — peas on just nagu õlleankru kerge sumin — midagi tõuseb nagu alt ylesse ja kaob lahutudes kybara all. Ka ylesminek kõva kivist jalgteed Toomele kisub pea liig ettepoole ja oled ebameeldivalt yllatet, kui leiad end korrage kõrge laternaposti heledas valguses, millest mööduvad peale sinu pelgliku veel kaks sõdurit ja daami, teises sihis ohvitser ja daam ja meeldiva välimusega panga raamatupidaja ja kaks daami. Aga õõvaht istub paviljoni pingil, kokkuvajund, nagu vana halli hoone ammu sinna unustet ornament, nina otsas läikiv „kastetilk“.

Mina kuid kurvameelne, krae melankoolselt pysti, jatkan oma teed, pistes kinnastet käe katkise otsaga poidla teiste sõrmede varju. Käin mööda kõmisevat kivi alla ja tõusen jälle märke, nagu pool vägisi väsind ajust välja manades mõne „seisukoha“, mis said just ette kant pikal koosolekul, kus vaieldi teravalt ja lõpuks leiti, et on algusest peale seist yksteisele õige ligidal.

Läbi hõredaks jäänd lehestiku venib piiludes niiskus Kõhn rebase vari just kui tahaks tasaseks lõigata vastasoleva põiklänava tumedat avast. Must nälgind kass jook-

Stipendiumi said:

Haridusmin. pädag. stip. 1924. a. 1. p. a. 48 üliõpilast — 642.000 m. 1924. a. 2. p. a. 45 üliõpilast — 612.000 m.

Ülikooli määrsummadest:

1924. a. 1. p. a. 50 üliõpilast, ä 12.000, 40 üliõpilast ä 8000, 20 üliõpilast ä 4000 m., 2 p. a. 50 üliõpilast, ä 12.000, 40 üliõpilast ä 8000, 20 üliõpilast, ä 4000 m., (1924. a.) kokku 110 üliõpilast 1.000.000 m.

Erastipendiume makseti 48 üliõpil. 1 milj. 18.000 marka. Kogusummas makseti stip. ja abirahade näol 3.846.000 m. välja.

Exmatrikuleeriti: a) kes ülikoolile teatamata õppetöösi eemale jäänud 1924. a. 1. p. a. 130 üliõpilast, 1924. a. 2. p. a. 305 üliõpilast.

b) kes õppemaksu maksnud ei ole: 1924. a. 1. p. a. 48 üliõpilast, 1924. a. 2. p. a. 74 üliõpilast.

Majandusosakonna poolt on toime pandud ülikooli kinnis- kui ka vallasvara hindamine, millest selgus, et nende väärtus aasta algul oli (kinnisvarasid) hooneid ilma platsideta 760.682.701 Em., muid kinnisvarasid, (maid, metsi, tehaste hooneid jne.) 26.196.658 Em. — kokku 786.879.359 Em, b) vallasvarasid (mööblid, veo- ja liikumise abinõud, elav inventar, katlad, masinad ja muud riistad, aparaadid, õpeabinõud, raamatukogud jne) (267 309 483 m., kõik varad kokku — 1.054.278 842 Em. Peale jooksvate remontide, mitmesuguste ülikooli hoonete juures, on ülikooli aula renoveeritud, bioloogilised filtrid mustuse ja raiskvee juhtimiseks ja puhastamiseks hospitaal-kliinikute juure ehitatud, auru keskküte raamatukogusse seatud, põllumajandusliste katsejaamadele tarvilikkude ruumide ja katsejaamade assistentide korterite ehitus alustatud Raadi mõisas, missugune ehitus üle 7 miljoni m. maksma läheb ja 1. juuliks 1925. a. valmis saab.

Edasi kannab rektor lühidalt ette andmeid, üksikute teaduskondade tegevusest ja üliõpilaste ning õppejõudude arvu kohta.

seb yle kõnnitee. Postkasti kaanele on langend kaks kol- last lehte ja jaamas vilistab äkki teravalt, õõ rahus tundub tähe kergemeelselt, vedur.

Pööran tuttavasse ja pimedasse kodutänavasse, mille yhepoolsel sillutamata kõnniteel on alati klaasitykke ja kuskil keset tänavat on imelikult madalaks vajund „lampkast“, Valin seekord kesktee mõlemate vahel ja kiirustan sammu, võstes kas või krae ylesse, kui seda juba mitte vähe aja eest teind ei oleks.

Värava varjus möödun hästi tuttavast, just nagu oodates seisvast kogust „Tere õhtust“ ylen lyhidalt ja kiirustan veelgi sammu. „Tere õhtust“ vastab tume lätkiläkiline ja vängetubakalõhnaline kogu, pöörates samas suunas kui minagi ja sammudes kiiresti mu kannul.

„Aga kas teate noorhärä kuida ma täna vihastasin“ lausub poolsaladuslikult ja kurja rõhuga mu saatja.

„Tõesti, mispärasst siis?“

„Vaadake juba kuus korda panen seda M — — — maja väravat kinni, aga ikke need seal teise korra peal elavad yhiõpilased käivad just kui tuulest actud — — —“

„Muidugi, õelge neile, õelge jah, kord peab igalpool valitsema.“

„Aga kas teate,“ algab häält saladuslikuks sosinaks muutes ja ysna mu ligi astudes Mäksanuka kavaleer, „mu tytar kirjutas Poolast, et seal ikka kenakene soe veel on,

Auhinnatööde teemid 1925. a. peale.

Usuteaduskonnas: 1) „Võrrelda Pauluse õigeuskmoistmise õpetust Rooma rahva raamatus Pauluse teiste kirjadega“.

2) „Triniteedi õpetus 19. ja 20. aastasaja dogmaatika süsteemides“.

3) „Kuidas hinnatakse kiriklikke talitusi ühes kodumaa kihelkonnas (ehk maakonnas)?“

4) Püha Johannes Kuldsuu (Chrisostomuse), preestri ametist.

Õigusteaduskonnas: 1) tsiviil-õiguses: „Abielu lahutamise alused ja kord“.

2) Kriminaal-õiguses: „Kahevõitlus de lege ferenda“.

3) Eestimaa õiguse ajaloos „Mõisavõimu kujunemine keskaegses Eestis“.

4) Finantsõiguses „Maksustamise individualiseerimise põhimõttest“.

5) Statistikas „Muudatused, mis on tekkinud Euroopa tähtsamates riikides demograafilistes andmetes ühenduses sõjaga ja selle tagajärgedega“.

Arstiteaduskonnas: 1) „Sünnitusabi andmise seisukord Eestis 1922.—24. a.“

2) Vere viskositeet ja tarretamine närvihaiguste juures.

3) Süstemaatiliste vere uurimiste teel järele kat- suda, resp. täiendada verepildi muutust kirurgilise tuberkuloosi juures Jod-Jodofor- mi ravitsemisel Horzi järele.

4) „Kodumaa sõnajalgade võrdlev farmakokeemiline uurimine“.

5) Spetsiifilise ravitsemise resultaadid südame siifilise ja Aorta juures kliinilise materjali põhjal“.

Eesti apteekrite seltši poolt:

1) „Puuwilja ja marjaveinide võrdlev uurimine mettüüalkoholi sisalduse peale“.

jah puud veel täitsa lehtes. No võib ka olla, muidu ka ilusmaa, tütar on kyll kutsnu kyll, aga see Poola mark ei maksa midagi. Aga ka ikke juba vanasti sõideti Mikkli- pääva aegu reega. Muidkui kõitsin ka isa täkul saba yles ja sõitsin nagn tuiskas prelnade juure — olin ka ikka pro- vorus pois kyll — — — — Ja, lüma on minu äratund- mise järele kyll muutunu. Ikke palju vist on muutunu. Aga ju yteldakse ka, et iga 70 aasta järele kui mööda käib see punase sabaga täht, maakera käib korra päris ringi. Ja võib olla, et ta selle pöömisega on end vähe teise kohta pääle telau.“

„Võib olla jah, nii ta võiks olla kyll“ sõnan, astun teise jala pealt teise peale, kuulen kuidas kell lööb kaugelt heledalt pool ja asutan uksest sisseminekut.

„Aga see liima on ikke mujal ka teine“ jätkab õpet- liku ja ykskõikse rõhuga tähtsamate lausete algul taktis pead vähe noogutades kavaleer „kui ma noorest east ka kurra saktega seal Aafrika poolsaarel käisin, seal Saksamaa taga, no ikke olid ka oopis teistsugumased olud. Ikke oli kardetav ka. Meie ei oleks vast eluga pääsenud, aga eks nedsamused neegrüd aidanud, ikke tulised poisid ja oska- vad enamasti kõik saksakeelt. Kui sa just teda ei torgi ja ärrita on ta sul kõigeparem sõber ja näitab kõik ära. Ma oiin seekord ka noor tragi pois — anti mulle ka püss, 2 volvert, oda ja niisugune suur kõver nuga. Õpati kohe ära ka, et kui metsloom juurde kargab, siis pane nuga kohe

Eesti Karskusliidu poolt:

- 1) „Alkoholi mõju peaaegu veresoonte peale“.
- 2) Muutused plexus chorioideus akuutse ja kroonilise alkoholi mürgituse juures“.
- 3) „Muutused aju koorealustes sõlmedes akuutse ja kroonilise alkoholi mürgituse juures“.
- 4) „Kodus valmistatud alkoholsed joogid“.
- 5) „Alkohol ja väsimus“.
- 6) „Alkoholi mõju sisemiste elundite peale“.

Mat. - loodusteaduskonnas: 1) Päikse apeksi määramine.

- 2) Valguse neelumine aine kriitilises piirkonnas.
- 3) Põlevkivi põlemisgaaside läbikaalumine ja resultaatide arvustamine.
- 4) Asseri ja Tallinna lademed.
- 5) Kanapoja ristlõu-ala lülide arenemine.

Loomaarstiteadusk.: 1) Kas avaldab hobuste pikaldane lonkamine lõikhammaste kulumise pinna peale nähtavat mõju.

2) Teaduslikult ära näidata, kas koerakatu (Staupe) juures keskergukava rakukestes leiduvad kehakesed n. n. Einschlusskörperchen rakuosakesed ehk haiguse tekitajad on.

3) Bakterioloogiliselt ja serioloogiliselt selgitada, kui sagedasti leidub veiste hakkava poja äraviskamise juures Bang'i batsillus ja kui sagedasti Vibrio fetus?

4) Kassi iirise omapärase pigmentatsiooni histoloogilised uurimised, mille juures eraldi emaihus arenemist tuleb tähele panna.

5) Kohalik anasteesia väikeloomade operatsiooni juures.

Põllumajandusteadusk.: 1) Raadi järve kalamajandusline hindamine.

2) Phaedon cochleariae Fbr. bioloogia ja võitlusviisid.

3) Piimakarja kontrolli ülesanded, korraldus ja arenemine Eestis.

4) Maaparanduse tööde tasuvus Eestis.

Metsakorralduse tööde põhijooned kodumaal läinud aastasajal.

Akadeemilise ühistegevuse seltsi poolt: Piimatõhususte arenemistingimused ja tegevus Põhja-Viljandimaal.

Filosoofia-teaduskonnas: 1) Muinas- teaduse alal: „Kiviaja kondikultuur Eestis“;

2) Üldise ajaloo alal: „Hansa liidu poliitiline tähtsus põhjamaades 15 a. s. alguni“;

3) Filosoofia alal: „Eksperimentaalne uurimus mõtlemise ehk tundmust psühholoogia alalt“;

4) Indo-Euroopa keeleteaduse alal: „Ro“ tähtsus Iiri verbaalkompositsioonis“;

5) Eesti ja üldise kirjanduse alal: „Rõhu ja vältel värsi rakendus Eesti-Soome rahvalaulus“.

Eesti Karskusliidu poolt:

1) „Alkohol Eesti rahva usus, arvamises ja kommetes.“

2) Joomine ja liigsöömine Eesti rahvanaljas;

3) „Eksperimentaalne uurimus alkoholi tarvitamise läbi hingeelus esile kutsutud jäädavate muudatuste kohta“;

4) „Eeskuju kasvatuslise mõju ulatus, eriti karskuse seisukohalt“.

Auhinna tööd.

1. Usuteaduskonnas oli kolm tööd sisse antud:

1. Töö teemi peale „Vana Testamendi õpetus paradisiist“ märgusõnaga „Genesis 3,15: Weewa as chith ect“ hinnati 1. auhinna vääriliseks. Autor Helmuth Frei.

2. Auhinnatöö aine üle: Cypriaini kirikumõiste, eriti tema „De catolicae ecclesiae“ põhjal märgusõnaga „Neque enim habere pacatum Deum poterat, qui cum fratre pacem non habebat (De cath. eccl. un. 13)“ hinnati 2. auhinna vääriliseks. Autor Aksel Fromh. Treu.

kaela taha ja tõmma pea otsast ära nauh! Olid ka teised veravad ja ikke just selle jaoks tehtud.

Sai siis ikke ka laialt kädud, vahel prillid nina ees ja olime ka selle suure Niiluse jõe juures, mis mäe seest välja voolab. Just selle mäe juurde ka ei saand, aga mööda jõge ja üle jõe käisime kyll —————“

Kell lööb uuesti heledalt üks, ma seisain kyryrus ja kylmetan suuremalt jaolt nina suhtes. Ytlen lyhidalt „Ja eks ta või huvitav olla kvll niisugune pikk reis“ astun arka alla ja koputan.

„Ega Teie ikke sisse ei saa“ kuulen räägib Mäksanuka kavaleer juba eeskojast, kus ta mugavalt trepi astmele on istet võtnud ja parajasti un- pi bu syydend.

Keegi käib varjuna läbi tub d ja luku naksumisest kuulen ukse avamist. Astun e-skotta, lõplik ja lyhike „head ööd“ just sulae tagant rousmas.

„Aga s al teise-p-ol seda Aafrikat — Nizzas olid suured tulepurt-kavad mäed, aga ligi sinna ei saand, ikke aas nagu suitsu ja aur välja ja maa oli ka juba tollest augusti nii 100 verst ymberrin i tuhaga kaetud. Ja mida kauge-male läksid, seda üks läks sygavamas — viimati kas või rinnust saadik. Vaadati siis ka läbi selle pikasilma ja anti mulle ka vaadata, aga mis sa kaugeilt ikka muud näed, et tulevad niisugused aurumullid ülesse. Miua arvasin kyll seekord — aga kus sa minusugune mees seda sakstele julged õpata, et vast saab selle augu juurde zepeliiniga.

Aga mõtelsin ise ka, et vast on niisugused gaasid, mis tõmbavad zepeliini ligi ja kuku siis yhes sakstega just nende kuumade mullide peale —————“

„Ja ega seda ei tea kaa“ ytlen ukse lingist kinni hoides, mille jutu kestes juba salaja lahti olin lykand „ega ei tea jah. Head ööd!“ lisan kiiresti ja poen ukse taha.

„Head ööd jah, eks need noored inimesed ikke väsind ole selle päeva tööst — — —“ kuulen veel tykk aega rahu-liku hääle kõma eeskojast. Varsti peale selle on selle vildisaapaline omanik juba kindlasti heitnud vähe pikali trepi äärelle, et ärgata kui on paras aeg jälle selle korratu M — — — maja hoovi värvat kinni panema minna.

* * *

Järgmisel öhtul tulen heleda kuu valgel jaamast. Plangud, puud ja korstnad heidavad tänavale just nagu mingis salapärases kysimuses tardund varje.

Näen juba kaugeilt, et saatuse paratamatu tume käsi on tee peal ees. Seisab liikumata, ei ligine ega põgene — vaid mina sammun ta poole. Tänavakividel paistab musta kõvera korstna ja katuse nurga vahel varitsevat kyryrus salapärane karvane loom pika peene sabaga. Sealsamas loom nähtavasti vihast b mu vaadet, ajab end kohevile, karvatortsud pysti. Aga katuse nurga tagant ilmuvad äkki viis pikka musta näppu ja kisuvad kõssi vajund looma tema mugavast nurgast ära. — — —

3. Auhinnatöö aine üle: „Metodisti kogudused Eestis, nende tekkimine ja arenemine“ märgusõnaga „Ut omnes unum sint“ krooniti I. auhinnaga. Autor Salme Klaos. Tööd on trüki avaldamiseks soovitatud.

1. Õigusteaduskonna auhindade ainete peale oli 3 tööd sisse antud

1. Raamatupidamises ülesseatud teema peale: „Kahe ettevõtte fusioon ja selle ülesmärkimine raamatutesse“ kirjutatud töö märgusõnaga „Võistlus hävitab võistluse“ tunnustati 3. auhinna vääriliseks. Autor Alfred Kask.

2. Administr. õiguses ülesseatud aine peale: „Kohalik riigi ja omavalitsuse korraldus Eestis“ sisse antud märgusõnaga: „Isegi maakera ei seisa tugevaimi Atlase õlgadel, kui Eesti vabariik oma maa- ja mereväe peal“ sai 3. auhinna. Autor G. Th. Tohver.

3. Poliitilises ökonomias ülesseatud teema peale: „Kõige uuemad rahateooriad (20. aastas. algusest) esitatud märgusõna all „Raha“ ei arvata auhinna vääriliseks ja ümbrik põletatakse ära.

3. Arstiteaduskonnas oli esitatud 8 auhinna tööd, mis on kõik auhinna vääriliseks tunnustatud ja nimelt:

1. Töö teema peale: „Eestis valmistatud rauapreparaatide keemiline uurimine“. 1. auhind. Autor Oskar Kook.

2. Töö teema peale: „Koch'i altuberkuliini ja Moro tuberkuliini mõju laste organismi peale Pirquet järele“ (Motto: „Rem tene, verba sequentur“) 1. auhind. Autor Joh. Bormann.

3. Töö aine peale: „Sugemed enesetapmise kohta Tartu ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituudi lahkamisprotokollide andmetel“ (Motto: A. I.) 2. auhind. Autor Aleksandra Ibrus.

4. Töö aine üle: Sugemed enesetapmise kohta Tartu ülikooli kohtuliku arstiteaduse lahkamisprotokollide andmetel“. (Motto: „Suicidium“) 1. auhind. Autor Gerhard Gross.

Eesti karskusliidu poolt ülesseatud teemide peale sissetulnud tööd tunnustati:

1. Aine üle: „Vere viskositeedi muutustest kroonilise alkoholismi mõjul“ (Motto: „Alkoholism haigus“). 1. auhinna vääriliseks. Autor Endel Kirschenberg.

2. Aine üle: „Alkohol ja toitlus“ (Motto: „D. N.“). 1. auhinna vääriliseks. Autor Arnold Reimann.

3. Aine üle: „Sümptomaatiliste närvisõlmede muutustest akuutse ja kroonilise alkoholismi mõjul“ (Motto: „Post umbras spero lucem“) 1. auhinna vääriliseks. Autor Victor Hion.

4. Aine üle: „Alkohol ja töö“ (Motto: „Alkohol halvab tööjõudu“) 1. auhinna vääriliseks. Autor Joh. Vilde.

4. Filosoofia teaduskonnas on 3 tööd sisse antud:

1. Aine peale: „Rahva seisukord Eestimaal Daani valitsuse ajal“ sissetulnud töö eest märgusõnaga „Andromeda“ määrati 2. auhind. Autor Leo Lesment.

Eesti karskusliidu poolt ülesseatud teemade peale kirjutatud tööd:

1. Aine peale: „Joomine Eesti rahvalaualudes ja vanasõnades“ sissetulnud töö märgusõnaga „Runo“ krooniti 1. auhinnaga. Autor Elmar Päss.

2. Aine peale: „Alkoholi tarvitamine Eestis ordo ajal“ märgusõnaga „Viscosa“ sissetulnud töö ei ole auhinna vääriliseks arvatud ja ümbrik põletatakse ära.

5. Mat.-loodusteadusk. oli 2 tööd esitatud:

1. Aine üle: „Ilma ennustamise valdkondade piirid ja nende kindlakstegemine Eestis“ märgusõnaga „Carpe diem“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor Bernh. Wittlich.

Riigi põlevkivi tööstuse juhatusel poolt antud teema peale:

1. „Kukruse lademe stratigraafia ja fauna Vanamõisast Lääne poole“ sissetulnud töö märgusõnaga: „Gutta cavat lapidem non vi, sed semper cadendo“ krooniti 1. auhinnaga. Autor Armin Opik.

Näen Mäksanurga kavaleer tõmbab oma ripakile jäänd läki kõrva alla. Olen jõudnud jälle ta seltsi, sygava elu-filosoofi, õrna vaimu ja arusaamisega, meie tänava lugupeet õvvaht. Ja ta pole vana nagu kõik irisevad õvvahtid — erksa ja noore hingega elab ta vahenditult kaasa kõigile, noorte inimeste rõõmuavaldusile ja kurbele luigelaulele Tema on see, kes ei ytle midagi ega pahanda, kui vingeil sygisõil, aga enam rahutuil kevadõil saledad „vaimud“ laulavad üksikult või hulga saadet sooje romansse oma, enam akent kui ust armastavaile, unistusile. Mäksanurga kavaleer ei ytle midagi, pigistab yhe siima pilukile, 10 marga cest koguni kaks, ainult seda ta ei salli kui laternapost; otsa ronid ja tule kustutad.

Ta on väljateenind kriminalist ja oskab kerge vaevaga kapsavargaid pyyda. Ta on omal ajal sõitnud niihästi isa pikasabaga täkuga kui kaameliga Sahara kõrbes. Tal on tytreid mehel professorel ja teisilgi kõrgeil antverkel Poolas. Tal ei ole veel vanaduse peale vaatamata habet ja ta tunneb hästi aastaaegu ning sotsiaalelu pahasid ja vorsti hinna rasket tõusü — viimast seda enam, kui on tarvis ühtselt jälle midagi ette võtta, mida ta nägema ei peaks.

Kuid olgu kaugel meist! Mäksanuka kavaleer on tõsine tõsise ilmavaatega kodanik ja vestab meeleldi ka ilma igasugu tagamõtteta sinuga pikki jutte ja juhatab sind vähekegenut ja häbelikku sisse elu sygavaisse ja mifmesikesisse avaldusisse — nii et soovid talle seitsekorda

head õöd ja kõike taeva õnnistust, aga ikka veel ei tihka lahkuda.

„Seal Kuramaal yts jagu noid lätlasti olevat ka väga patsillustele vastuvõtjad — no elavad ikke teised ka väga mustalt nagu neegrid. Ja seal Muhumaal olevat ka yts aasta yts kole akkaja haigus välja lõõnu ja inimesi surmanu. Sõitnud see Paldrock sinna välja, kohe tunnud ära, eks iks kaladest ja pannud haiguse kohe kinni.

Ja eks need koolitud mehed ikka oska ka. Aga ma olen neile ikke ütelnud „Et mina olen vana ja lähen iks ees, aga teie tulete mulle iks järel ka. Ega teie ka ikke kuskile ei pääse“.

On ikke rääkind ka ja mõelnud, aga iks lõpus ytelnud: „Sul on õigus jah, nii ta kyll on“.

— — — — — aga seal Poolamaal, tytar kirjutas juba, on sõda ikke peris lähikeste tulnu“

— — — — —. Ja ega nende jäämere partide, need mts kõrgete kaljude otsa ronivad ja paksust jääst augud läbi söövad, liha sugugi mitte hää ei ole, väga rasvane. Aga siis nende mere usside, ikke nii suured kui meie laternapostid siin — kyll on hea, kui varda otsas venelased küpsetavad — — — — —“

Jaan Metslane.

6. Loomaarsti teaduskonnas ainete peale töid sisse tulnud ei ole.

7. Põllumajandusteaduskonnas on Akad. ühistegevuse seltsi poolt üles seatud aine peale: „Suure-Jaani majanduse ühisuse arenemine ja tegevus“ sissetulnud töö märgusõnaga: „Ühenduses on jõud“ tunnistati 2. auhinna vääriliseks. Autor Martin Kõstner. Pidulik aktus lõpeb hümmi laulmisega.

Bankett.

Õhtul korraldati ülikooli valitsuse poolt „Anto-maadis“ bankett, kuhu palnutud olid ülikooli õppejõud, auhinnatud võistlustööde autorid, üliõpilaskonna edustuse esitajad.

Kõnelesid banketil rektor prof. Koppel, haridusminister Rahamägi, prof. Wittlich, üliõpilaskonna esitaja. Kõnedes puudutati ka käesolevat silmapilku ja avaldati, et ülikool igal ajal valmis on vabar. valitsust toetama. Valitsusele saadeti telegrammi.

Koosviibimine „Vanemuises“.

Üliõpilaskonna telegramm vabariigi valitsusele.

Õhtul kell 9 algas „Vanemuises“ kontsert-ball. Esines üliõpilaste segakoor ja mõned solistid. Ettekannete lõpul kõneleb üliõpil. esimees Kangur, puudutades kurba sündmust Tallinnas ja paneb ette vab. valitsusele järgmist telegrammi saata:

Eesti üliõpilaskond annab oma sügava austuse ja tänu edasi vabariigi valitsusele tema suures ja vastutusrikkas töös. Meie tunneme, et need alused ja sihtjooned, millele rajatud meie riik, annavad kõige paremad võimalused meie võrsuvalle rahvale tema töös tuleva suure ja tugeva Eesti riigi ja kultuuri kasuks. Eesti üliõpilaskond lubab oma terve jõu ja ka elu siis, kui nõuab talt seda meie kodumaa.

See ettepanek võetakse suurte kiiduavaldustega vastu.

Ühtlasi teatab esimees, et kurbade sündmuste puhul, mis ka üliõpilaskonda tabanud (on tapetud ühe organisatsiooni vilistlane ja teise ksv.) jääb ball ära.

Kas maakondlikud üliõpilaskogud uude arenemisjärku astumas?

1. Meie üliõpilaspere oma ülikooli avamise järele.

Kui 1919 aastal Eesti ülikooli avamisega oma akadeemilises elus uut ajajärku algasime, siis oldi ka üliõpilasperes kui keset kevadist suurvett: ääretuamad veekogud, mis kõlbmata ja kõlbulikkuma oma alla matavad, voolusid palju ja mitmesihiliselt, kuid ü k s kindel siht puudub ja rindu tõuseb kahtlus, kas lähebki see keerlev ja kohisev viimaks kindlasse sängi, kas hakkabki ta ü h e s sihis liikuma.

Kuni sinnamaani, võib öelda, oli Eesti üliõpilaskonna küsimus lahendatud. See oli võrdlemisi väike grupp ja rahvuslikul tagaseinal kindla sihi ning tugeva solidariteedi tundega. Ent seisukord muutus üle öö, ja muutus põhjalikult nii sügavuses kui ka laiuses. Kaasa tehes ilmasõja ja revolutsiooni, jäi üliõpilaspere meie iseolemise tulekuga teataval määral oma endistest traditsioonidest ja avaldustest ilma. Üleöö oli üliõpilaste arv sajandetest tuhandetesse tõusnud, ja see hulk ei teadnud veel mitte, mis olid senised üliõpilaskonna traditsioonid, milles erineb üliõpilaskond keskkooli õpilaskonnast ja mis hakata pääle, kui keskkooli seinad — juhtivad raamid — seljaga. Ei olnud ka üleüldse selgust, kas meie üliõpilaspere senised traditsioonid ja ülesanded on enam ajakohased, uude ajajärku edasi kantavad, või vähemalt mis sihis neid muuta ning arendada tuleb. Üliõpilaskonnas tekkis i d e e line kriis, mis end tunda andis ka laiema-tes akadeemilistes ringkondades, vilistlaskonnas. Kõige päält aga senised organisatsioonid ise, kellele meie ühiskondlikud ja kultuurilised paleused üldse kallid olnud, pidid omas sisemises elus selle küsimuse peale vastust otsima hakkama. Kuid neil selgus varsti, et see kriis oli ajapü-

koloogilistel põhjustel liig ülespuhutud. Ülearune ärevus. Arenemine ei tee suuri hüppeid kõrvale ega tagasi, seda raskemini veel edasi. Olevate organisatsioonide elu ei saa mitte murda ega teha, neil tuleb endist rada edasi sammuda, ajanõudeid alaliselt arvesse võttes.

Aga küsimus peitus teisel. Suur arv üliõpilasi — esimesed vabaduspojad ja noored tulijad alma materi perre — oli ilma minevikuta ja ilma kindla teadvuseta, ilma sihita uues ümbruses. Need on suured hulgad meie maakondadest ja kodumaa igast nurgast.

Mida päev edasi, seda teravamini sai selgeks üks: lähemate aastakümnete jooksul tuleb meie rahval sisemine iseolemine alles sa a v u t a d a ja selleks tuleb läbi teha sarnased jõupingutused igal alal, mis kujunevad raske-maks katsumiseks, kui vabadussõda.

See teadmine imbus ka üliõpilaskonda. Koguni loomulikum — pidi sääal kõige rutem maad võtma. Ja selle tagajärjeks on meie üliõpilaselu uus korraldamine täies ulatuses: vanade organisatsioonide evolutsioon ja teisest küljest uute mooduste otsimine.

Sellest oli kantud ka m a a k o n d l i k k u d e kogude mõtte tekkimine. Vanad moodused ei näinud rahuldavat, seati üles uusi nõudeid ja oldi arvamisel, et vanad moodused neid ei täida või ikkagi palju tegemata jääb. Otsiti midagi uut. Ja siin tuli üliõpilasperel, mis vahe — palju kui tal kogemusi oli, ise otsida ning leida, sest vanemat, juhatajat kätt ei olnud.

Nii langesid arvamisest maakondlikkude kogude tekkimisel kaheks. Ühed, kes pooldasid, koguni idealiseerides, et vaimustada ja iseendiki uskuma panna uue tüübi sisse, ja teised, kes kahtlesid ning küsimuse põjalikumat arvus-

tust nõudsid. Tüelikku vastuseismist ei ole olnud kuskil pool, mis paista laseb, et ka arvustajatel ootus oli, vast siit lõpuks ikka midagi välja tuleb.

Ja oli vaimustust, oli kaasatõmbamist üle iga maakonna, kogude mõte näis olevat kindlal alusel. Ka ülesanded ja teostajad näisid leitud olevat.

Kuid nüüd on mõned aastad mööda läinud ja vist keegi, kes üliõpilaskonnale lähedal seisab, ei hakka tõendama, et kogud on märke jõudnud. Eenum vastuoksa. Viimased aastad on toonud sarnase pöörde, et kui tahetakse edasi jõuda, siis peab kogude küsimus palavama ääritule alla tulema kui tekkimisel, sest nüüd ei ole enam asutamise vaimustust ja asi peab ise enese eest kostma.

*

Tähendan aga kohe, et ma seltside seisukohal seisan ja seda moodust meile õigeaks pean. Seltsid ei ole mitte ükski klubid meie üliõpilaskonnas, ei ole lõbu, ajaviite ega sõprusidemate ringid, vaid neil on ka ühiskondlik ja kultuuriline ülesanne, mil alal neil juba aastakümnete pikkune viljakas tegevus olemas, mida teistel veel ei ole. Aga kultuuriliste ja ühiskondlikude ülesannete jaoks on nende teostajaid tarvis, ja kes ütleb, et meie üliõpilaskond, vähemalt suurem osagi selleks valmis ja küps on, see ei tunne meie üliõpilaskonda mitte. Nendes ülesannetes tuleb üliõpilasi ja üliõpilaskonda kõige päält kasvatada. See ongi seltside teine tähtsam põhimõte, ja all pool näeme, et ilma selleta ei ole meie üliõpilaskonnas praegu mõeldav ükski ühingu tüüp, kui ta elada ja avalduda tahab.

Kuid sellest seisukohast ei järgne mitte, et tuleb kogude mõtte vastu olla. Sest pool osa üliõpilaskonda on väljaspool seniseid ühinguid, väljaspool üliõpilaselu ja üliõpilaskonna kodusid — ja kõigile on tähtis küsimus: kuidas neid kaasa tõmmata. Vast aitab siin kogude mõte tõepoolest?..

Sellepärast ei lähe ma välja mitte cum ira et studio, vaid et siiski mõnda küsimust puudutada, mille lahendamine tähtis, kaldugu liisk tulevikus kuhu poole tahes.

Praegu on aeg, kus neid küsimusi käsitada peab.

2. Praegune seisak kogude arenemises ja selle põhjused.

Kui senist literatuuri kogude küsimuse puhul kokkuvõtta, siis näeme, et ta nii õelda ühepoolne on. See on praegu ainult propaganda kogude hääks, kuna vastu õieti vähe on avaldatud. Sellega on kogud mõtet võidud propageerida väliselt õige soodsates tingimustes. Ja seda on tehtud (mis taktiliselt isenesest arusaadav) õige tuntavalt seniste organisatsiooni mooduste

kulul, ettetuues, nagu oleks need täiesti ajast läinud ja oma laiemad tegevusavaldused maha jätnud. See õigustab nõuda, et kogude küsimuses ja organiseerimises küsimuses üldse tüelilik avalik selgus valitseks.

Kuid 1922 aastaga tuli seisak. Asutatud kogud ei olnud veel pooltki vastava maakonna üliõpilastest enestesse koondanud, kui äkki nendegi liigete arv mõnes kogus kuni 75% võrra vähenes. Ja ka käesoleval aastal näeme, et kogude liigete arv ei ulata kaugelki endisele kõrgusele. Mis puutub kogude ülesannetes, äratehtud tegelikusse töösse, mis ei tarvitse vist selle juures pikalt peatada. Kogude liikmed ja aruanded tunnistavad ise, et tagajärgi on seni vähe olnud. Ja ka kogude sisemine elu on kahtlemata kriisini jõudnud, kui näit. kogu noolt korduvalt kokkukutsutud üliõpilaspäevade oma kodunurgas kokku tuleb ainult neli viis lähemat asjaosalist.

Praegu on kodudes kõige tõsisemalt käsil küsimus, kuidas oma sisemist elu reorganiseerida, et kogude saatust lõpulikult lahendada. Küsimust kaalutakse nii kogude liidus kui ka üksikutes kogudes ja viimastest on mõned juba uues sihis esimesi samme astuma hakanud.

Praeguse seisaku põhjused olid mitmesugused, kuid eksitakse seatuslikult, kui arvatakse, et majanduslikud üksid. Palju tähtsam on siin küll kogude põhimõtte küsimus ja eriti selle idee tegelik elluviimine meie oludes.

Kui selle idee seisukohale jääda, mis kogudel alguses pidi olema ja mis kogude apologeedis on kirjeldatud, siis ei ole kahte arvamist. See on tõesti midagi — mitte uut, sest ta on Tartu üliõpilaste juures juba 100 aasta eest läbi kukkunud, ega ka mitte ajakohast, sest soomlasi endid näitukas sarnane organisatsioon enam ei rahulda, kuigi tal ajaloolised juured ja teeued, — vaid midagi sarnast, mis meie üliõpilaselu senisest arenemisest visti lahku läheb.

Meie senine üliõpilaselu on väljaarenenud vabatahtlikkudes organisatsioonides, mis moodustavad teatud valiku juures ja ideelise ühtluse piirides, ja mis tegutsevad mitte üksid intiimelu edendamiseks, vaid palju enam ka ühiskondlikus ja kultuuri elus. Kes eesti üliõpilaste seltsides ja koguni ka korporatsioonides ainult intiimorganisatsioone tõendab olevat, sellel ei maksa meie üliõpilaselu küsimustes sõna võtta, kui ta ei taha, et tema väiteid sihilikkudeks loetakse. Kogude mõte on midagi muud, ja seda võiks nimelt kokku võtta kahte punkti: 1) tegelik kultuuritöö oma kodunurga kasuks eeskätt 2) võimalikult kõigi oma maakonna üliõpilaste koondamine selleks.

Vaatleme neid kahte eraldi.

3. Kogude ülesanne on seni ühekülgiselt võetud.

Kogude apologeedid on algusest päale peasjalikult ainult esimest — kultuurtegevust — toonitanud, päälegi kõige konkreetsemas ja praktilisemas mõttes. Selles seisab, minu arvates, kogude senise programmi ja taktika peapuudus.

Kuid arusaadav. See oli õieti ainukene loosung, mis „vanadele ja väsinutele“ organisatsioonidele vastu seati ja uute õigustajaks pidi olema. Selles on kahtlemata niipalju tõtt, et kultuurülesanded oma rahva hääks on ilmlõpmatud ja nende teostamiseks ei oli kunagi päid ja käsi küllalt — seda enam, kui osa täitsa kõrval seisab. Aga ühekülgne ja tühja tööline oli see, kui seletati, et alles nüüd need ülesanded leitud ja teostajad ilmunud.

Siin peitubki kogude keerdsõlm, teataval määral paratamatus neile. Mul ei tarvitse peatada üksikasjaliselt kogude ülesannete juures. Lühidalt, nad on täies ulatuses see, mis oma kodunurga ja rahva kultuurielu edasi peaks aitama viia. See on tarviline, suur ja kõrge ülesanne.

Aga — kui meie seda ülesannet vähegi tõsiselt, asjalikult ja edulootusega võtta tahame, siis peab meil olema ka suur ideeline ning tegelik töövägi, kes selle lipu kõrgel hoides rahva sekka kannaks. Kogude apologetide suust lausunud ülesanded eeldasid, nagu oleks meil juba see sõjavägi olemas, nagu oleks kõik üliõpilased, kõige päält aga seni organiseerumatud, selleks küpsed, et muud kui tegeliku kultuuritöö juure asuda oma kodunurga kasuks, täie oskusega ja täie ühistundega. Ei võetud seda sugugi arvesse, et suur osa meie üliõpilastest on veel — kui mitte täiesti inertne, harimatu, teataval määral umbusklik-vastutulematu mass ja ühissettevõtete vaenulinegi, siis vähemalt ärg seltskondlikult, vilumuseta ja loova aktiivsusega, puudulikkude teadmistega ja pooliku kasvatusena. Neil enesetel on tarvis kõige enne ainult saada ja saada, siin on vara veel kõnelda nende aktiivsest ja loovast osavõtmisest oma kogu ülesannetest.

On õieti ainult käputäis, võrreldes maa-konna üliõpilaste üldarvuga, igas kogus, kes temas ihu ja hingega kinni, kes tema kandjad ja teiste kaasaõmbajad. Seni on aga nende väimustus ja hoog tagajärjeta purunenud vastu latentseid raskusi — töötægijate, kaasaõmbajate puudus ja majanduslik jõuetus.

Kogudel tuleb oma ülesannete teostajaid alles kasvatada — selles seisab kogude praegune ja edaspidine kriisisõlm.

Veel üks kogude senise taktika viga, mis sellest ühekülgisest ülesande käsitamisest tingitud. Kui kogud oma tegelikke — teaduslikke, etnograafilisi, folkloristlikke, bibliograafilisi jne, — ülesandeid ainsatena toonitada tahavad, siis on nad sisuliselt ei midagi muud, kui aka-

deemilised, eriülesannetega ühingud ja ei kuulukski meie üliõpilasorganisatsioonide perre praeguses mõttes.

Kuid kas arvavad siis kogud tõesti, et meie üliõpilastel muud enam tarvis ei lähegi, kui teha ülikooli tööd ja selle kõrval täiel frondil osa võtta rahvavalgustuse ja kultuuritööst?

Siis tuleks lihtsalt imestada, mis jaoks ta veel ülikoolis õpib, kui ta juba valmis töömees on ja ühiskonna nõuetele vastav liige.

Kuid kaugelt suurem osa ei vastu kummallegi, eriti viimasele mitte. Kui paljudel ei puudu täielikult tarvilik kodune kasvatus, perekonna traditsioon ja sellega tähtsad alusjooned tema iseloomul — isikuna, ühiskonna liikmena ja rahva liikmena. Kui paljud neist ei ole tunnud, et nad juba keskkooli keskmistel pinkidel välja on sirgunud oma päritolu pinnast, üle ulatavad täitsa uude ja võõrasse ruumi, kus üksi minna tuleb. Kes indutseerib neile tarviliku sugukondliku ja rahvusliku konspiratsiooni, kes istutab neisse meie avaliku elu ja kultuurielu traditsioonid ning äratub kaasa-loomise tahtmist ja oskust?

Suuremal osal igatahes mitte see ümbrus, see vaimline ja majanduslik tasapind, kust nad tulevad.

Kas annab ehk seda teaduslik töö ülikoolis? õperaamatud? — Ei anna.

Seda konspiratsiooni, eluavalduste sügavamat perspektiivi ja käsitamisoskust, avalikus elus tarvilikku aktiivsust ja tahtmist tuleb neil küll mujalt otsida.

Ja — seda peab andma organisatsioonielu. Meie üliõpilasühingud on olnud kodu tähtsusega oma liigetele — nii isiklikus kui ka rahvuslikus mõttes. Nad on, edasi, olnud meie eesti seltskonnaks, mis seni veel on puudunud ja kauaks puudub, ilma milleta aga ei ole mõeldav terve ning elujõuline arenemine riigi ja ühiskonna liikmeks*).

See on meie üliõpilasühingute õigustus ja tähtsam mõte.

Sellest küljest ei pääse ka kogud mööda, kui nad ei taha muutuda kuivadeks teaduslikkudeks ja akadeemilisteks ühinguteks (mida juba palju otstarbekohasem on korraldada spetsiaalülesannete kohaselt, nagu akadeemilised ühingud juba tekkinud ongi!

See ongi paratamatus, mis kogud nende senise seisukoha kõrval jätma sunnib. Kuid sellest vähe allpool.

(Järgneb.)

Hugo Kukke.

*) Meie senistest üliõpilasorganisatsioonidest kas otsekohe või nende mõjul kujunenud tegelaste poolt on algatuse saanud suurem osa meie kultuuri ja ühiskondliku elu avaldusi, mis meie rahvusliku iseseisvuse ettevalmistasid ja riikliku iseolemiseni viisid. Meie üliõpilasseltside vaba ja üheõigusliku kooselu põhimõtte langeb täiesti ühte meie demokraatliku riigi põhiõigustega ja meie võime uhkusega tunnustada, et üliõpilasseltsides maksnud vaba ühiskondlik vaim — seda akadeemilises peres tähtsal määral ettevalmistanud. H. K.

Mälestusi Balti riikide üliõpilaste II. olümpiaadil.

Loobusime seekord jalgpallast, suurist mitmesülapikkusist kohvrest, pehmeist patjust, riiklisest suurabirahast ja muist mugavusist. Igal siiski kaelasid, puhas krae, manshetid, paar võileiba. Kuid nagu hiljem selgus, peitus mõne käsi-pakis siiski viimseaja modernluksus-saapa hari. O Lutsu ja A. Adsoni spordiliste kogemuste retsepti järele oleks see kindlasti pidand koju jääma, ja kaelasid oleks pidand mitte lõua alla, vaid selja pääle, või koguni taskusse riputatama. Ent sportlased ei loe midagi, sportlased ei teadnud seda ning iga mees oli habeme ajand ja karpida lasknud juukseid.

Nii kogusime meie „lustlikud tudengid“ jaama. Kätlesime tuttavaid ja omakseid, suudlesime isa-emade muldund palgeid ning heitsime murelikke matkaja pilke hõrnsoo kübaräärte alla. Een ju reis kaugele, kaugele. Kaugele sinna, kun elutornid ja tuuled meile võõrad, sinna, kun jumal lätlane — Riiga. Ja see on hirmus, see on valus — nõrk süda ei ela seda üle: nõrkeb, lõhkeb.

Ning vist märkaski jaama korrapidaja tundlik meel meie tulevasi ränkusi ja lahkumise vapustusi. Juhtiden meid tagaukse kaudu perroonile. Sinna ei pääsünd omaksed nii ruttu. Vaid ernööied nõõpaukuden jäid asimälestusina neist.

Rüsesime saabund rongile. Ja ei mitte esimese klassi unutavasse pehmusse, vaid Eesti-Läti rahvusvahelisse rohelasse — Zemgaln — Tallinn, sildiga „nesmeketaijem“. Oh O. Luts! miks ei juhtund Teie tookord Nuustaku poole sõitma, oleksime aidand sõpra rahustada.

Vaevalt olime sen häämehelisen vagonin palitud varna riputada suutnud, kui hulgaline saatjate parv ühen teiste reisijatega jälle meid sisse piiras. Siin suurenes veelgi südamlikkus. Suudeldi ja kaisutadi küll asfaldil, küll treppel ja läbi vaguni akende. Ja nii mõnigi murtud süda kuuldus nuuksuvat: „Ära jäta mind maha, ära jäta mind maha! Jään koltuma, jään pimedusse, kui neegri kõhtu, kes kukkund kaevu“. Kuid sportlane on jumal ja ei talu romantikat. Jäime külmiks ja kainelt trööstivaiks. Ning sellegi katkestas rongkeha vapustav viirg ja rataste lagin muutis üldiseks üminaks mitmetuhandelise saatjate hulga viimsed hõiked ja tervitused.

Tuulkergelt sööstusime Valka. Saatsime tagasi kirju ja kaarte. Tundsime juba sääli suurt võistluskirge ning võidutahet. Kujutasime, kuidas juba ülehõmme lätlaste ja poolakate kaelaluud hüpaten murduvad, säärkondid jooksuden pilbastuvad. Lägähtasid sihnd teaden, et pääle võistluse Läti ja Poola jälle mõnekümne noormehe võrra väheneb. Ent siis kerkis mein kõigin korraga valulik aimus: kas ehk ei tule meiegi täiesti kõlbmatuina ning alaväärtuslisina tagasi: aju kaine ja keha sirge? Vahest ei mõista saabuden enam maitsta Adsoni nutulaule Võrumaa talutüdrukust ega vahet teha „Esmaspäeva“ ja „Loomingu“ vahel? Ehk ei suuda enam üldiselt eristada tindi- ja veesporti. Ja see aimus vähendas meie võistluskire ning otsustasime vastastega hõrnalt ja esteetiliselt ümber käia.

Niisugusein mõtisklusin istusime Valgan, vagad ning kultuursed. Kuid juba säälsaman põrkasime kokku jälle näruse ja spordiloondelise igapäevusega. Nimelt olime väljasõitnud ilma välispasseta. Nii tuli juba ametiasutusin väike

eelvõistlus ära pidada, enne kui me põri pääsesime. Siin näitasid mehed suurt visadust. Võitlane.

Välisulda rongi all tundes jäime jälle rahuliks, ühtlasi ka üsna uniseks, sest lõunamaa kliima on väsitav ning nõrgestav.

* * *

Jumal teab kui kaua juba sõitnud olime, kui ebameeldiv prigin-pragin mind äratas. Kahmasin üldmütsi järgi, et vaguni kokkulangedes akna kaudu pääseda. Sest unesegane inimene ju idioodi sarnane, kel vaid loomulik enesehoidmise tung. Päälegi viirastus unen Jõgeva raudtee õnnetus. Kuid rongi korrapäras liikumist tajuden selgus, et tegemist vaid tüllisattund naabernaise omapärase keele akustikaga.

Hommikusen udun siirdusid maastiku tuhmid kontuurid. All aga rigises-ragises ja vastsetl valdas hommikueelse une magusus. Tundus rongi seisatusi jaamun, hõikeid, kõnet ja jälle rataste monotone lagin. Poolani...

Siis hakkas nagu pilvilt pudenema siidi. See siirdus värveks vahelduvat külmiks ja soojeks, kunni muutusid helide kangeiks lainetusiks. Osutas inglite koor, kes kutsub õndsusesse. Kummaline viirg läbistas unesegaseid mehi: „Ständchen, vastuvõtt muusikaga!“ Ja ikka selgemaks said helid, domineerusid suur baraban ja väike vile. Rattad naksatavad Sööstusime perroonile: kordnikkude vilekoor hüigla kordnik-dirigendi juhtimisel. Vastuvõtman kümme-kond Läti kaasvõitlejat. Ja jälle tervitused, kätlemised ning muusika. Ständchen, mis ständchen.

Järgnes hariik kõnelus: pakid voorimeestele ja siis korterisse. Ristlesime Moskva linna jakku, algkooli avaraisse ruumesse. Laatsaretitaoliseks moodustet saalin leidsime kaksteist poolakat ja meie viis varscavlast kalevipojalikum unen. Leedu ja Soome ei ilmünd üldse.

Pesime saunataolisen runnin ning suurendusime mõnemehelisin gruppen ümbrusega tutvunema. Juba laialdaste kapsaaedade vahel kohtasime esimese inimese, semiidi, juudi-habemiku. Ptui! tervel Riiga sõidul vist rumal õnn. Järgmine vastutulija või eelminija jälle juut. Kümne, kahekümne inimese seast paistsid üks või kaks kristlasina. Kisaden ja kiladen tormab kari jõmpsikaid, kuid jälle — juudid.

— Meid on tüssat, meid on petet. Meie rasket und on kasutat ja meie magaden Palestiinasse toodud. Siin meid küll ei võistle. Läheme otsime parem igavesti närtsimatud Damaskuse roosi.

— Ei noh, nää! Seda parem, et juute sean: maksame vähe ja esimesed kohad on võistlematagi meie. — Jälle õige.

Juba kerkivad viie-, kuuekordsed majad, tänavad saabuvad elavamad, kuid rahvuste proportsioon ennine.

Ninna lööb vinget tõkati lõhna: — otse pää kohal ripuvad teisekorra aknast nõõri otsan paar asja võõbat säär-saapaid. Tuulen kuuldub lippude mahe loksumine. Ja ennäe! Viimselt korralt ripub kahtlase kirjaga voodipesu, perekondlik ja kodune. Juba tiliseb tramm.

Põõd, kauplus, äri — õieti kaubamaja. Aknast ei paista midagi, ent uksest kõik. Esmapilgul ei eralda mingit eset — aga siis juba: letil südikauss, saiad ja saapamääre. Teisel otsal katusepleki taolisel alusel heeringad ja karbiga kuldsõrmused, Nurgan puulikott ja kivisööd. Sei-

nal saiarõngad, peremehe poolkasuk ja nende vahel nülit lehna reis. Ja müüana sasipäine juudieit. Täname, ei söö! Ning jälle juut, habemik, peranlohisevate saapa nõõrega.

Teiselpool raudteed muutus panoraam. Vaateaknad kolossaalsed, puhtad, kaubaküllased ja maitsekad. Erilist maitsekust näitsid pudukaupmehed, kellede kõrval meie suurärid viletsa varjuna sen suhten.

Mööduvad lõhnavad daamid ja shikid noorhärрад. Tramm tiliseb trammi järgi. Nii mõnelegi tartlasele olid kõrgist majadest piirat laiad tänavad ja hiigla kaubamajade välimused täiesti uudiseks. Ja tunnid kadusid kui mi utid.

Sõime üliõpilasköögin, mis Tartu tänaval ühen ruumikan keldrin. Huvitav on Läti üliõpilaste rohke osavõtt seltest asutusest — see on võrratu suur meie suhten. Kogu sissesääd palju lihtsam kui meil. Puuduvad linad ja teenimine. Seepärast aga toitmiseega teine lugu. Ka taldrikud palju sügavamad ja sisu tuumakam.

Sama „supiköök“ kujunes ecstlasile ja poolakaile kokkukäigu kohaks nii umbes „klubiks“. Kui aega, istusime tunde lauan, vestelsime, naljatime, laulsime. Tegime otsusi ja kokkuleppeid võistluste kohta, pidasime läbirääkimisi lätlastega. Siin õppisime poolakate sõbralikkust ja solidsust tundma; kuid ühtlasi ka nende nõudlikkust vastuvõtmise mõttes. Saime nendega ülihästi läbi, sest me ju kõik võõrad Lätin ja ühesuguste huvidega võistlusil.

Olympiaadi avapäeval ridastusid osavõtjad Ülikooli ette, kust muusika saatel marss algas mitmekilomeetri kaugusel olevale spordi platsile. Kõige een läti hiigla-lipp, siis ülikooli- ja valitsusesitajate autod. Järgnesid cestlased konsolaadist hangit ja määrdind muljelise sini-must-valgega. Siis poolakad jalutuskepi pikuse kahevõrvsega. Uudishimulised tulvasid kahelpool.

Kohal järgnes harilik tseremoonia: ringmarss, üksrida. Olympiaadi avas kehakas ja kinnastet katega haridusminister, kes arvatavasti kõiki hääd soovis. Sellele järgnes mitte kõhnema professori kõne, siis rida spordi- ja muude seltside tervitusi, rahvushümnid ja nii edasi, nagu see ikka kombeks.

Nii olime endid ikka võistlusesse mässind ja ei pääsind sellest nii mööda, nagu juutide linnajaon kavatsesime, seepärast juba aga kõik oma energia kaalule. Ja tagajärjena ületime pime esimisel päeval teised punktid koguarvun.

Võistluste korraldust tohib vaevalt kiita, sest võõraste esitajail tuli väga tihti protestida. Eriti imelikkena paistsid nende kohtunikud. Olid pea erandina saksasoost (nende omavahelise rääkimise järele otsustaden) ja aupakliku vanematega, kelledele vaevalt nüüdisaja sportimisviisid ja eetika vastuvõetavad. Üldse näib Lätin saksasli ja juutel kõva jalgealune olevat, vähemalt kindlam kui meil. Teiseks venisid võistlused äärmiselt igavaiks ja väsitavaiks. Jga päev pidime lõunast pimedani platsil kolana ja tagajärgede mõtlemisel tulega opereerima.

Ent millen ei leita süüdi! Jgal pool ja igal ajal on toiminguten väärnähtusi. Neid meie katsumegi võita, selleks meie ju tegutsemegi.

Mõned võistluspäevad olid meile ebaõnnestavad. Vahe meie ja lätlaste punktide vahel tõmbus piinlikult kitsaks. Sedä enam läks seisukord pinevaks, et me parim mees Ever põduraks jäi ja kümne võislusest loobuma pidi. Kindlamad meie alad olid kavan olevad kesk- ja pikamaa jooksud. Nenden triumfeeris Tiisfeldt. Sellevastu oli poolakail lühi-

kesin main ainuõigus, Veiss'iga eenotsan. Kuid mehed olid visad, — panid välja oma parema.

Meeleolu helgestus, kui juutide kvartaalist loobusime ja südalinna lähedusse võõrastemaija asusime (Poolakad läksid juba ennem haridusministeeriumi ruumesse). Võõrastemaja een oleva suurima trammisõlme tõttu oli säält kerge igale poole uuenduda. Tõsi, pidime harilikult oma pääd vaatamisväärsusi otsima, sest Läti kaasvõitlejail ei näind tõesti võimalik olevat korraldustöist vabaneda. Kuid siiski katsusid nad omast kasinast ajast nii mõndagi pakkuclu. Nii käisime neist saadetuna „Kunsti Teatrin“, mis parim teater kogu Lätin. Olin siit juba talvel parimad muljed kaasa viind. Nüüd avanes see jälle. Mängiti võrratut komöödiat „Kaks parti“ ehk „Armastus ja poliitika“. Ei olnud tarvis aru saad keelekunstipärasusest ega mõttest, vaid võis hinge pidaden nautida mängu ja lavastust. Võis imetleda valgus-efekte, säädelduse stiilikust, raffineerit diktsiooni ja liikumisrütmi. Ning tahtmata tõusis mõte: mis saaks, kui seda võrrelden labasesisulist komöödiat meie „Vanemuine“ lavastaks! Jumala eest, hirm tuli pääle.

Isiklikult käisin veel ühe lätlase seltsia „Teatra Vestnesis'en“. Oma arilise teatri ruumi pääle vaatamata ei vääri see kaugeltki ülalmainit. See on riikline ja päämselt rahvuslisi näidendeid mängiv. Too kord esines jälle algupärand Läti kuningateagegsest muinsusest. Ehkki mulle ka kõik üksikud tähtsamat fraasid naabri poolt tõlgiti, ei veetlend see kaugeltki nagu eennimetet teater. Läbipõimit muinasasus maagilise müstikaga, rahvaviisilise arfa — ning klaverhelidega ja haldjate uduleva plastikaga võlus kaunit, kuid puudus üldine veatu stiilikus ja läbitundmine. Eriti tundus see vähemain naisosin. Üldiselt näib aga Läti teater meist palju een olevat, päämiselt dekoratiivne ja valgustuslise külje pooldest.

Ka „Nacionala Opera'n“ käisid meist mõned. Külastime veel kunsti muuseumi, mille sisu enamjaole juba tuttav. Unt oli vahest käesoleva aasta algul tekkind uema voolu maalide hulgalisem omandamine, milleks eri tuba sisse säet. Kuid aukohal üldiseman mõtten püsisivad ikkagi reaaloole esitajad. Skulptuurist ei silmand midagi erilist.

Ja see oli peaaegu kõik, mida nägime Riian väärsemat, kui nimetamatta jätta mõned arhitektuurilist erikut. Muidugi oleks veel vaadata olnud palju, ent een veel paar kibetat võistluspäeva ja tudengil ju muid kiusatusi ka.

Koondasime viimset päevade pääle kõik füüsilise ja vaimlise. Jooksime sirget ja kõverat teed; hüppasime üle lati ja alt selle; heitsime oda-sulepäid ja ketas-tuhatoose. Ming meie jumal ei olnud lätlane — ta andis meile igapäevast leiba, päästis meid ära poolakate käest ja andis meile täieliku võõdu meie vaenlaste üle. Ja ehkki me küll võitnud ja lõõnud, ei lastud meid siiski koju oma naiste-laste mantu, vaid paluti oodata, et osasaada järgnevast suursöömingust.

Nii ootasime veel päeva. Sest mis on üliõpilasel kaotada, võita aga kõik. Ka telefoni lüüdid töötasid eenkujulikult, nii ei olnud meist kellegil vaja maratooniga kodumaale võiduteateid viia.

Hulkusime avarail bulvaarel, amüüsisime päevapildi aparaadiga, milline lõbusal ja paljujuttaval poolakal alati kaelan. Lunastasime mõne õhupalli ning laskisime kanaali sillalt vabadesse, enesile naljaks ja rahvale meelehääks. See toiming

Kaks laulu südamest.

Süda.

Ta on ämblik,
tuhatvõrguline lammutaja,
kohutaja, kummitaja,
tä on ämblik.

Ta vampiir on,
vereküllastusen tarsund,
veripunetusen punsund,
ta vampiir on.

Ta on see, kes põletab ja salvab,
ta on see, kes kiusab, kihutab;
ta on see, kes tõukab kurjale ja hääle,
võimsatuikelisen oman rütmin kõverjoone veab
kuldse kesktée sirgesihilise peenra pääle;
ta on see, kes hõiskab, oigab, neab.

Ta on ahel imelike,
vaimu, liha seob, ühte mahutab,
kuni tarretuden, peatuden — lahutab;
ta on — süda kummaline.

Hella Uibopuu

Jõululaul.

Sinu igatsuste kuldseist sädelusist
minu hing on ehit nagu jõulupuu
pühal õöl, mil taeva hõbesuu
puistab kiirtesadu oma õilsaist naeratusist.

Keeb kui lättepõhjast üles südamest
sinukõneluste tuhatsuine kaja,
pidulik kui küünlasäran palvemaja
hõiskekumin jõululauludest.

Nagu miljonhulgad tähti südaõõn
süttind silmesügavusin sinutervitusi,
unelm-kallistuste nägematuid põimisklusi
hellitelen sinu juuste hõbevõõn.

ju iseenest naiivne, kuid meie sportlased oleme alati lapsikud ja muretud. Andku andeks seda meile meie kodumaa vennad ja õed, maskeraadi võhikud ja 20. aastasaja tõsiduse märki kandvad mõtisklejad. Aamen! Nii kõnelesime, kui viimne kummimuna õhku tõusis.

Õhtul kogusime söömingu saali. Maitserikkalt servit laud osutas spordimehelisele isule kohasena. Aga karistus seisis jälle kõnedena. Vaeval saad isukama artikli välja otsida, kui märguand kõneks. Ja sina viiene hing muud kui kuula ja kuula, uskuden, et nad ikka vist hästi ja südamlilikult räägivad. Tulevikun võiks seda kuidagi kirjalikult teha. Nii umbes mitmen keelen, paljundet ja igale taldriku pääle. Siis võiks see ühen rosoljega kas või sise süüa. Kuid rahvusvahelised kombed olla pahas ja neist pidavat iga kultuurinimene arusaama, neile alistuma.

Vahe pääl jagati auhindu, küll kristalli, küll hõbedat, kelli, väitsi ja sulepäid, nii nagu keegi seda väärt ja ärateenind. Eriskummaline oli pikemate maade jooksu koguauhind, mille omas eestlane Tiisfeldt. See oli maal — naisakt (Pfu!)! Ei ole asjatundja, kuid arvan umbkaudselt võrduvat selle „Pallase“ nõrgemate õpilaste töödele. Saajale näis see eriti ebameeldiv (arvatavasti hinna mõtten).

Kui juba küllalt söönud ja „joonud“, katsusime ka laulda, enne üldist, siis rahvuslisi. Kaalusime ja mõtlesime, milline oleks meil kõige rahvuslikum ja kaunim. Isiklikult leidsin mõne Eesti nõialaulu kõige kohasemana, näiteks „kiibet-kaabet kive pääle, niibet-naabet nahka pääle“. Ja pidingi juba

lahti põrutama, kui korraga meeletus, et seda vaevalt veel keegi meist mõistab, ja et sel laulul üldse viit ei ole. Nii eppisime kokku „Kungla rahvas“. Lätlased vastasid sügava ja nukrahelilise rahvaviisiga, mis võimsalt kõlas. Poola meeskonnast oli vaid neli-viis meest, nii võisid (vähemalt tahtsid) ainult meie „sisemise laenu“ abil laulda. Nimelt olime juba ühe Poola laulu suutnud äraõpida, mis koosnes ainsast „stekanaasi“ või „stehhanaari“ taolisest sõnast. See aga var eerus kõik võimalikud inimehäälsuse elemendid — vaikimisest karjatuseni. Laulsime kiitvalt.

Aeg aga põgus ja kella osutis kärsik. Korjasime omad sulephäd, kellad ja väitsed kaenlasse. E. Akadeemilise spordi-klubi esitaja ägas raske kristallvaasi all, mis Riia linnapää poolt parimale riigile. Tiisfeldtil aga kipitas süda. Ja enne kui lahkusime, pööris ta Läti esitaja poole häatahtliku küsimusega: „Kuidas pean võidumärgist aru saama, kas peab see mind veel tugevamalt sportimistele virgutama, või pean selle koguni maha jätma?“

Ning mõne tunni pärast kõlas jällegi põhja poole tormaya rongirataste suigutav lõk-lõk, lõk-lõk. Lies.

Seft rõvedast.

Seft leit lauad on täis otset ja pasta,
ei ühtainustte tohta polte puhhas.
Seftia 28, 8.

Licet hovi, non licet Jovi.

Keda küll ei seura nõd kujud?

Magusa mürgiga on joodetud väike loomake.
Kogu ta pisitehes olemises valdab teda mingi
magus rõõm, — nagu naeratus kinnisilmi, —
milles abituna väriseb, tussub ja tuigerdab, lan-
geb ja ponnahtub, liigub ebamääraselt ja hooti.
Liigub nagu aetuna millestki.

Zoomafesteks, asjaks minatuks tunneme teda
aimame tema väetisust, — ja hakkab kahju
millegi nimel...

Ming nüüd variatsioonid, inimesele juba
lähemad:

Lähed tänawat, ja keegi on maas joobnuna.
Arusaamatus rufub sind. Silmitsed teda. Näed:
ajab püsti ja püüab seletada, nagu wabandades...

... miks ta seda teeb? ...

Eh! näed: taarub hallpea...

... foguni naine...

On õudne ja kõik lähed ringi.

*

Ei saa mõõta ühe mõõdupuuga kõike. Ruum
ei ole mitte igalpool ühesugune, aega ei ole ole-
mas asjadest lahus, — ons midagi kindlat ja
sama millestki?

Mis meile lähemal, sellest saame kannatada
enam, kuni meelte äraütlemisseni. Uga kauge
filmapiiri fina on waibut pianissimo.

Nii on kõik meie ümber teatavas kauguse
järjetorras — asjad, näod, teod. Ja nende mõs-
tus meisje on lordumata erisuurune. Tundes
seda ühesuuruselt kas oleksimegi muud, kui tuimad
ja sifutvaesed, reageerimisvõimetumad?

Nii ka joobnuile ei saa suhtuda objektiivselt
ega kõigile ühtewiisi.

Kui ta on tundmatu, wõõras, siis on teatav
wahemaa, seisjad eemal, sõdemed lõdivad ja juhus-
likud enam-wähem. Waatad, wõõrdud weel
enam ja lähed.

Ent kaastõditlejad, nooruse lähidalt, meie
wahel, kui jood fina wõi tema wõi fina, on teistti,
on ise mõõdupuu me tunnetes.

Seft ei ole mitte ükskõik, kas hakkab häbi
armsamast wõi mõõdaneja teise-folmanda pärast.

*

Istume lauas, ja aeg nagu istuks ka. Lühil
ning igatv. Paistab, see „õige“ ei ole weel ta-
batud.

Siis aga käib kui tussatus läbi — leitud!
ja algab joomine.

Kuid mitte joomine üksi ei ole see. Midagi
tekitab juure: hoogne würgutamine joomisele, teine-
teise jootmine.

Erilise mõnutunde ja hoolsimatusega tehakse
jeda. See on otse kui rõõm ja hirm segamini.
Miski kihutab teist jootma, kuid ühtlasi näib ole-
wat häbi üksi jooma jääda, — nagu ei taheta
olla üksinda süüdlane.

Pakkumine... wõtmine...

Ma ei saa teisele wiina pakkuda, neitsile
üldse mitte. Seft ma ei tea, miks ma seda teeks
ega miks tehakse. Ja kui ma'gi pakun, puhub
mu üle külma kohkumist: ma teen pattu...

Kas teab wastutõtija, miks talle wiina an-
takse? Ma ei tea, kuid kindlasti ei ole see mitte
see: ta murdis leiwa ja andis.

Kui inimene teaks, ei wõtaks ta mitte.

Uga — eh! wõtaks süüsi?

Ent miks!? kas ainult wabal jootwil?

Ei mitte, waid wiin on mõõdapääsmatus,
teataw fund ja alistumine sellele. Inimesel on
mõju teise.

See on liit sellest kummalisest wõimust, mida
igauks enda pääl tunneb, nägematu ja funditv —
sifemisest ühissonna wõimust. See on wõim,
mis keelajana waltwab kombe taga: „Ei waras-
tata, ei peteta“. Mille põhjal vähemus walitseb
enamust. Mille surwe all ei jääda teistest maha
minnes lahingusse, — siin otse tunkatse end
põrkawat miski wõimu wastu, mis tugewam kõi-
gest muust ja üksiku tahte murrab.

Kunagi oli aeg, kus tundmata oli „juuakse“.
Esimene joobnu oli wõõrastatv teiste silmis, pa-
hendeline foguni.

Nüüd aga kipub olema wastupidi. Esimene
selle uue kombe wastu on nüüd raskem, kui esi-
mese joobnu süü teiste silmis. Siis oldi imes-
tanud, nüüd saadakse tagedaks.

Pole õige? — katku arusaajamagi sõbra
tertwis wõi õnnesoov kaafajoomata jätta!

Mida lähem. korporatiivsem side, seda tuge-
wam ning funditvam on see wõim. Peaaegu
jõud. Ja kipub täiesti kaduma isiku mina.

Kui juuakse awalikus kohas, siis sünnib see
wähe kartlikult, tagasihoidlikumalt. Kas ei tule
see sellest, et inimene häbeneb tunnista-
jaid, kuidas alam oja temas, pimedus, on
wõimu saanud tema üle ning liha wanttib tantfu
tema teha ja waimu hunnikul? Ja sellest, et
joomine ikkagi wastolus on nii isiku sala-
jasema mina kui ühissonna nägematu tahtega,
olguigi et joomine juba teatavaks kombeks saanud?

Hoopis teistti on oma festel, oma ruumides.
Puudub wälline meeletuletus. Puudub nael,
fuhu otta põrkates seisma jääd ja aru annad
endale, mida tallatasse. Kaafategemise funditv

walitseb siin täies raskuses. Siin õpitatakse jooma, kuni wäiksest alates heidetakse enesest leppimatu osa, hõiskega wabaks saab liha? loom? materia? hing tantib wälja awalikkuse ette, häbenematuna ja toorelt.

Salakawal on wäide: kui keelame joomise omas kodus, siis on see sifemine wale, ei paranda midagi, wõimaldab ja edendab joomist wäljaspool seda enam.

On otse pöörane, et joomine on saanud kombeks, mis warustatud teatava funditusega ja ilma milleta ei peeta ühtegi pidutsemist. Seletatakse küll järjest, et mingifugust fundi ei ole, wõtab — on see oma asi. Aga paljud meist siis jooivad aheldamata kaldutuse tagajärjel, kuna aga jooivad pea kõig? On see juba wabadus, kui mitte käsitsi ei sunnita?

Waid juuakse teistele järele, kombealandlikusest.

See on allawandumine, kaotus teistele...

Miski ei haawa mind nii, kui lastakse end uinutada, dresseeri, ja ei kihwata sees ega sirgu uhkelt wiha!

Kui kellelegi wiina pakutakse, on erandita alati kaalul rahutu ootus — ta ei wõta mitte...

Ja kui on wastu wõtnud, tunneme — õelgem seda awalikult! — on ta lastunud alla, kus paljas liha, asi, mida wõib joota ja tõugata... ja kärioseb lõhki miski meis. Kärioseb lõhki meie austus ja kohusetunne isiku wastu, inimkuju wastu, kujutelm ja idealiseerimine inimesi on jälle kord õhkoena fastetud mudawette.

Naisest saab rõwe partali eit — kas see äratundmine on kerge olnud kanda?

... Über beide, der Onkel und sie*), tranfen und lachten ihn aus.

Man hatte nur nötig, den Hut noch etwas weiter ins Genick zu schieben, das schwarze Kleid in die Höhe zu heben, — der Dessous, der gestern mitgebracht, brauchte sich selbst eine Saharet nicht zu schämen — und dann konnte es losgehen.

Und es ging los.

Wie ein Kreiselturm über den von Eigelb glitschenden Teppich.

„He-hop-olé-olé!

„Nun schrei doch, Konni! — Olé! .. Sei nicht so traurig — — Olé!“

„Onkel, das hast du auf dem Gewissen!“

„Was heißt das?“

„Warum schluchzt er so auf? ..“

„Warum steht er dort, weiß wie der Kaff an der Wand?“

„Olé! .. Olé — é — é — é ...“

... Das Ende — Das Ende ...

Milline kaotus ja ümberhindamine oletas Dantel, kui tohtaks Beatrice joobnuna!

Eht meil: — Kas julgeme jamaise's tuju-tella tahtes misfuguse naise taunima kirjandusest, Ofelia, Natascha neitsipõlives, Bimale? Kas klassikaliseft üldtunnustetu wõi iiflitu otjufe kroonitu?

Miks pakub küll inimene teisel wiina . . .

*

Ning miski ei haara mind nii sügawalt kui — — — kaaswõitleja, kui ta wälja ajab otjet ja pasta lauale enda ette, oma põlwelele ja jalge ette maha . . .

Kui joomise hoos, siis nagu kardetakse, et teine eht püüsti jääb kauemaks kui ise. „Arakutunut filmitsetakse hetkiks etteheitega, siis aga muiatakse, naerdakse teda ja tuntakse nagu tahju-rõdnu.“

Joomalauas ei ole enesefalgawust, ei ole sõprust ei purjusolejate ega pooljoobnute wahel.

Aga . . . kummaga siis neist — kas ärakuffunuga, wõi sellega, kes weel pool jalul, felt-sib kaine? saab üldse leppida?

Teine läheb parajasti libedat teed, teine —

. . . mitmesuguses staadiumis, eliwuseft lärmifemiseni ja laua alla kuffumiseni. Tükitakse ligi ja ümberkaela — awaldama tundumusi, mis wastutwõtmata jätta ei tohi. Ahitakse teistele piirituse ja haput otselehti näkku. Korutatakse härduses mingit mõtet ja õrnu tunnustusi, mida hõlmast finnihoiu kaasajaatades kuulama peab. Karjutakse midagi kõrges häälega, suurelt ja täht-falt. Terroriseeritakse. Kantust mõiratakse ifka kõwemini ja kõwemini, nagu tahtes seda karjuda järele millelegi, mis põgeneb. Ütshaatwal tuleb lahmataid sõnu, jutt ja hutoi kaldub meeleldi püherdama mudas ja sopas.

Miks sünnitame ja miks sallime sarnast õhkkonda? mis ajab meid seisse?

Sallime küll ainult salliwuse nimel, üt-sõitfufest, loidufest ja iiflitust wähenõudlik-fufest. Aga sama nimel siis audiatur et al-tera pars, iiflititud muljed sellest ja tunded.

Ma ei saa hing-hinge olla inimesega, teda näinud purjus lõmitawat tootil wõi pikali laua all; teda teised tiritwad käest-jalast wõi kaelapiõi nagu raibet matmifeks; kellel lõmp — suu all, suu nurfadesft tilgub otjet ja wenib, mõõda riideid nõrgub alla; kellel hammaste wahelt tüfib wälja punsund lihatomp — keel, ja filmad wiltu ning mõte efiw, intellekti uputanud otjefausji; kellel lõpuks käitwad liigetest läbi tõmbed ja kurtu forjub tramplik pisaratu nutt wõi hakkab woo-lama filmatwessi . . .

Pikka ja raskelt tuleb see tunnuotus.

Mitte üffi „sõprust“ ning selle sõfartundeid teistes ei hirtwita see ja häwita, weeretades ras-fed pakud nende jalgele, waid see on ka inetus.

*) Hermann Sudermanni „Das Hohe Lied“.

Kui kirjanduses demonstreeritakse rõvedust ja joobnuid, on autor kas vähe esteet, või pole see talle eriti kallid. Mitte kunst ja armastus ei aja teda siis, vaid jämedus ja harimatus käib seda teed, või jälle piitsutamise iha.

Oskar Wilde (mõelgem lorraks inglaseks — Wilde!) ei näita punsunud näoga joobnuid. Me teame küll, et Lord Henry joob, et tema elumõistmine maitsemist ja lõbu nõuab. Kuid teist. Kes meist ei tunneks lord Henryst pööritusi ja wostikust, kui Wilde enesele aruandmata tema salongi meie ette tooks lällutatavana ja taaruvana.

Uimame kaasajiskuwalt, millist elu elab Dorian, aga meie ei näe seda mitte. Ja kui Wilde tüübki meid tema jälgil sinna alla, siis mitte, et näidata käega katsutawalt. Waid me tunneme, et käsi, mis jääb Doriani hõlma sinna haarab, on haigete liha. Umbritsew õhi matab Dorianil sinna hinge, külmast higis taganeb ja põgeneb ta sellest, — ning kui endaga ka nii kaugel, tuleb tal lahutada elust.

Inetust ei pea mitte näitama, seda vähem oma rõvedust ise demonstreerima.

Kuid mitte üksi wälispäi inetu, waid ka saatutatatwa wõime ja elamuste poolest ei ole meie joomine, nagu ehk mõni endusütlewalt selletabki, kaugelki mitte abinõu elumaitsemist rikastada, isiku potentsi tõsta. Ka mitte õnnetust ega walu ei uputa meie. Ei midagi farnast.

Waid meie, eriti meesüliõpilaste, joomine on ainult kõrti prassimine ja lällutamine, labane ja ebatuuruiline, tühi isegi rafineerit tootusest, nagu ütleb Rasmus-Kangro-Pool kes meie üliõpilaselu läbi teinud.

* * *

Ent meie, kaaswõitlejad, wabad ja astujad sammud wõrra ees, meie lubame seda endile waaatamata kus ja kelle ees. Sgamehele üffikult ei ole läinud weel üdini äratundmine selle rolli alandatusest, teotusest, inetusest. Koos aga ei näe meie selle pildi rõvedust ega haara piitsa järgi.

Kus on rahwa piits!

Meie wabandame purjusolekut ja leppime selle järeldustega. Miski? Sest see on meie kõide pahe, me oleme wastamissi teotud. Üffitu effija õgits feltstonna hüääne warsti.

Kuid siin peab protesteerima inditwiid. Ja see protest peab läbimurdma, andma uue sihi pimedale wõimule. Meie meeled lähtwad terawamaks, affiuusemaks kujuneb hingeelu, stagnantne leplikus kaob. Langeb kae me silmilt, näeme selle rohelise elaja jultunut häbematuist ning tantsu, täitume külgestusega sellest weripatafest, inetumast.

Kuid mitte jutlustus ega fihutustöö, waid kogu rahwa otjus, rahwamassi nägematu fiseemise elu laine on see, mis annab üldnähtustele aluse ja idu.

Rahwa huffamõistetu weto on ka, mis alkoholi küsimuse üldijest otjustab.

Aga isiklik wabekorrad, kõrgem nõudlikkus isiku ja oma umbritsejate wastu, oma lähemate, oma kaaswõitlejate ja sõprade wastu peaks olema selle küsimuse otustajaks indiwiduaalselt, üldise lahenduse ette walmistajaks.

Sest kaaswõitlejad, mis on „wastastikune fastwatus-arenemine“, meie kooselu lipukiri, see wastastikune ofasaamine nooruses? Mitte üffi täiuseni arenenu ei arenda teist. Me oleme haiged kõik ja ebatäiuslikud, aga me aitame ja fastwatame teineteist fiiiski. Milles mina täna nõrk ja milles ma täna tarwitan tuge, jelles wõim homme aidata ning lunastada teist.

Siis pöörab isikut, ja otsewäljendud sõna ei lähe teistest jäljeta mööda. Noored samaaegselt, ühesugused aates ning piitudes, — nii wõtame wastastikku teineteist kuulda.

Ja meie peame suuremat nõudlikkust wäljendama kuni fallimatuseni ka oma parimate sõprade wastu!

Ent kui palju suurem on selle mõju isikliku innu ning fidemete korral! Kujutagem mõnda eelmisist piltidest wõi nähes neid iga päew oma ümber, kas ei ole sõpra tal, kas ei ole neitsit, kelle

Kõige paremad vorsti ja delikatess kaubad leiata

O.-Ü. „KONSERV’i“ kauplustest:

Riia tän. nr. 1, Jaani tän. nr. 18, Tähe tän. nr. 63

ja Tähtvere tän. nr. 4.

Nõudke igast paremast toiduainete kauplusest O.-Ü. „Konservi“ vorsti.

ivaate ning footvi ees ei tuleks äratundmisele joobnu rolli pöörafuseft?

Uga naised suifetavad oma püüduhtutel ning maskiballidel ega ole neile tvastif, kui neid tantful keerutavad poolpurjus mehed . . .

Kuid mulle on tvõimatu ufufda, et inimefel inimese mõju ei ole, et ihana neifsi nii tvõlumufeta, et tema fõna ei faa lihafs.

Mees ei tegutfe mitte enda jaoks, tema ei tunne end feotuna üffi naiseaga, tema ftimul on teine: See on naine ja idee. Need tingivad ja määravad ühtlafi. On loomulik, et nende n õue ei tvõi jääda tagajärjeta.

Sesfel põhjenebki äratundmine, et te eluküfjimusel, karstufufimufes ja üldse fofiaalühigieenis ning ühiselu waimu alal on naistel fuur fõna. Mifs ei tarvita nad feda mitte!

Meesidib joobnu? Minu arvates mehele mitte. Seft see oleks ifiku mina ja tahte teotus, logofe primaadi; mahatallamine.

Uga on joobnud mees ihataivam? Neifsid ja naised — fas olete fjugavamat põlgufst kuulnud teile õeldavat, endale õelda lafknud — teile ei fõlbatvat inimene! Ja mehed — fas teie ei loe felfes häbifufst ning teotufst endale, põletatvat kui tvõimne tuli?

Ent mifs fuulduv, mifs fallitafse farnafeid mõtteid?!

Minu ufun inimese.

— — — — —
Ene — Imbi — neifsi —

Sa näed puafund huuli rohaka fõntfaga, tvõrimufsta fõntfaga faet. Sa offid filmi, mille-desse fiindufsid ennem meelte faotufeni, ja leiad mifsi ilmetuma, tvõormituma tvõerijäljed lumel feivadife fulaga. Sirutad tajudes kartlikult käe, ja fõrmed puutuvad turjunud nahka, liha — palge afemel. Kas ei haffa jahe, Si — Imbi — Ene? Kas iftud maha ta jalge ette ja ootad kannatlikult? Lähed päetu mõni ja on unufstud, pilt ei paina?

Kas lepid felleaga?

Ho ei lepi küll mitte! Murtuna faatab finni palge ja lähed tvaiiffelt.

Uga Imbi — Ene, Ho maifed õed?

Uga neifsi — õde — ema?

Ja naine, fes ja lähed ülifoolift oma rahva feffa. —

Sul on tvõim. Mifs ei ole ful iha felle tarvitamifõõdmu järele, — mifs lepid?

Minu ufun feda tvõimu, õh kuis tahan* ma feda ufuf!

Jõulnkuul 1924.

Hugo Kukke.

Akadeemilise Kirjandusühingu Dramaatilise Toimkonna Kammerteatri õhtu.

Eesti Üliõpilaste Seltsi kodustes ruumes, 5. detsembril s. a., oli korraldet see õhtu, mil koguke noori akadeemilisi kodanikke esitas oma taotlusi ja tvõimisi teatriloomingu alal. Olgu kohe selle kohta tähendat, et siin tvõimalus avanes kaasa elada ühele rõõmustavamalle algatufele, mis pärit üliõpilaskonnast, kuid mille tulemused suudavad huviarataivad olla väljaspoollegi. Ei jää see õhtu ainsamaks, siis võib küll veenda, et sellega on astut tunduivam samm lepitufeks nendegagi, kel õigufstetult oli mõningaid etteci-teid teha üliõpilaskonnale. Samuti tuleb ära märkida selle algatufe peamine nõrkuskõhit. Ei ole oldud küllalt õnnelik, tabav jõududkõhase lavateose valikus. Oli võet lavastamifese A. Strindberg'i neljavaatuslik komöödia: „Kameraadid“.

A. Strindberg mitmes omas näidendis on peamiselt eritlend mehe ja naise vahekõrdi. Nende hulka kuulub käesolevki komöödia. Keeldudes ümberjutufstest, tähendan teose kohta niipalju, et ta peategelasiks on mees ja naine, kes olles mõlemad maalikuufstnikud, rajand oma perekondliku elu sõprufe ja seltsimehelikkufe alufelle andmata vähematki tähendufst sugupoolte erinevaille omadufsile. Lõpptulemus see, et naine on sunnit lahkuma mehest, viimase tähendades, et kameraadid võivad olla ainult kohvikus, kuna kodus vajab naist. Seega lahendavaks probleemiks perekondlikud suhted ja järjelikkul, tegelafiks karakterkujud. Viimaste esiletoomine nõuab juba vilund näitlejaid, asetades ifegi neile teatud raskuspunkte. Karakterkujude õnnestand väljendufeks on pea paratamatult vajalik lavafhne kohanemifoskus ja kogemused, kuna need tunduivad ikkagi „asjaarmastajalikult“ andekami, algajategi kujufusel.

Seda arvesse võttes on ifeenesest mõifstetavad mõningad üldised puudused, mida ei hakka era märkima. Esmalt tahaksin tcha mõned tähendused üksikute esinejate kohta. Peaasartes esinesid Richard Janno ja Elsbeth Markus. R. Janno ei suufnud anda küll tõelist rusulatavat kuufstniku kuju, kuigi ta oma osa viis lõpuni teatud ühtlase järjekindlufega. Oleks tahtnud näha kohati enam temperamentsel, tvõsurikast väljastumifst. Elavam püüdis olla E. Markus, kuid ta ei osand süveneda oma osse, kehufmeda õhkkonnaga, tundudes pinnapealsena. Hästi ei mõjund ka ta häaldamine, criti eksitavaks sai kokkupigifstet huulte läbi häaldetatav visifese „s“, milline viga ajajooksul küll parandetat. Huviaratavalt

alustas oma osa literaadina Johannes Schütz, omades vordlemisi kõlava, puhta hääle, kuid ei suutnud lõpu poole samuti kohaneda, tundudes kergena, põgenevana. Eksitav oli ka ta grimm, mis ei lasknud teda usutavana paista. Häälell kui ka kujult oleks olnud vastuvõetav Dr. Östermark'ina Vrner Mägiste, kuid ta oli nähtavasti vähe töötanud osa kallal, isegi tekst põhnuv korrapäraselt kätte õpit. Vratumalt ja oma kaju üle valitsevalt esines kunstnik Abel'ina Virve Huik. Kõige enam omas osas kadu tundis olevat Olev Reintalu witenant Starck'ina. Samuti usutava kaja andis pr. Hall'i osas esineja. Teistel tegelastel olid täita vähemad kõrvalosad, nii et pole võimalus nende eriliste võimiste üle kõnelda.

Lavastajaks oli Jaan Pert. Tema peamiseks teenuseks tuleb lugeda seda julget algatust, mille tõelisi tulemusi saame ehk alles edaspidi kogema. Tuleb hinnata seda tööd, mis võimaldas ikkagi sarnase raskelt märgitava lavatöös esiletõomise. Töö on annud oma vilja, kuigi veel mitte kunstikõhpe, siiski ergutava ja uutele taotlustele kutsuva. See töö pole ilma tagajärgi osutamata pettumusele määrat, nagu tihti juhtub uutele algustele, hävitades seega tahtmise edaspidisele püüdule. Tuleb meele üksikuid tegelasi, peab veel tähendama, et pole ehk olnud töö juures täielise, rõõmuvalmistava anduvusege, mis omane tihtigi innustund asjaarmastajale. Kuid seda tööhoogu toogu kaasa tulevased katsed, rajanedes juba saavutatule tulemusile. Lõpuks olgu veel märgit, et dekoratsioonid olid kohale vastavalt ja maitsekalt valmistet V. Haas'i poolt.

E. H.

Oskar Luts. Äripäev.

„Odamees“ (Carl Sarap) 1924.

„Äripäeva“ võiks nimetada harilikku kodaniku tagaks jutupuhumiseks. Siin pakub autor „pildikesi Paunverest“, mis isenesest aga tahavad olla oludesse tungimine, arusaamine, selgeltnägemine jne. Ta näeb Paunveres, mida näeb iga sealne elanikk, ja annab ka edasi selle nagu sealne elanikk. Ise aga võtab seda küllalt tõsiselt, olgugi et räägib poolmuigel.

Harilikku kodaniku targa jutupuhumise ilmet elustavad eriti mõned kõrvalised stiilivõtted.

Oskar Luts armastab tarvitada „nagu ütles vana Ivanov“ taolisi ütelsi. Ta kaldub kõrvale, siis räägib omast kõrvalekaldumisest ja ütleb siis midagi tollest rääkimisest — ning leiab nähtavasti, et nii saab ta ikka takust puhtaks. Ta laseb tulla ette jututuses omal isikul, et oleks reaalne ja kodune, ning teeb kihutus-tööd kahekordsete majade, kaasüütiliste jne. vastu. Ta trükib tihti rõhutetavaid sõnu sõrendades, et teha neid eriti silmatorkavaks, kuid neil sõnul pole eneses suuremat tähendust. Ning selle juures muigab. Ometi paaris kohas arutab anduva tõsidusega (v. lhk. 87!)

Peab see autori muige tähendama humoori?

Kui neil teil tootletakse realismi kirjanduses, siis on see maitsetuse harrastamine. Kui minnakse niiviisi ligidamale ettele, siis lahkutakse kirjandusest-kunstist. Kas raamat meeldib mõnele kümnele inimesele eesti kamaral või ei meeldi, see pole otsustandev — vaid nõudeks on, et raamat eneses sisaldagu midagi, mis annab talle elamisõiguse. „Äripäev“ on aga 115 lehekülge täisräägitud paberit. Et autor nüüd soravalt räägib, see on küll õigus, kuid kas sorav rääkimine õigustab juba tulemusena kirjandusliku teose? Ehk lausub autor siinkohal „Äripäeva“ kombel, et ta ei tahtnudki anda kirjanduslikku teost, ta ainult kirjutas headele inimestele ja oma noortele sõpradele? Siis tunnistataks ta „Äripäeva“ enese vääriliseks ja vastuoksaks.

D. P.

„Üliõpilastele“ uus toimetus järgmiseks aastaks: peatoimetaja A. Tamman (E. Ü. S.), sekretäär J. Pert, E. Treinfeldt (korp. „Ugala“), Palm („Veljesto“).

Ülikool.

Prof. Dr. Bernhard Nannyn,

kes 1869 — 1871. a. Tartu Ülikooli sischaiguste professoriks olnud, on 85-aastaseks saanud.

Sel puhul on temale ülikooli valitsus õnne soovinud. Prof. Nannyn asub praegu Baden-Badenis, Saksamaal.

Rohuteaduse kuulajail

võetakse edaspidi ülikooli astumisel immatrikulatsiooni maksu ülikooli valitsuse sellekohase otsuse järele, mis haridusministeeriumi poolt on kinnitatud.

Teatavasti on rohuteaduse kuulajad üliõpilastega ühesuguste õiguste väärlisteks tunnustatud.

Põllumajanduse peaval. pädaogoolise stipendiumi saajaks on kinnitatud 1. sept. arvates põllumajandusteaduskonna üliõpilased Joh. Keernik ja Aug. Keskküla.

Tallinna linna stipendium

on antud veel 2 mat.-loodusteaduskonna üliõpilasele A. Viidik'ule ja Joh. Prahm'ule.

Teadusliku stipendiaadina

on ülikooli valitsuse poolt väljamaale komandeeritud loomaarsti-teaduskonna väikeste loomade kliiniku assistent hra Joh. Tomberg, kes hirurgia alal tahab end teaduslikule tööle ette valmistada.

Varemalt on ülikooli stipendiaadiks väljamaale komandeeritud loomaarsti-teaduskonna sisehaiguste kliiniku assistent hra Joh. Karlson, kes peajaslikult Austrias ja Helveetsias sisehaiguste alal end tahab täiendada.

Aleks. Varma,

kes õigusteaduskonna sügisel 1. j. diplomiga lõpetas, on jäetud ülikooli juure teaduslikuks edasitöötamiseks rahvusvahelise õiguse alal teadusliku stipendiaadi õigustega, kuid ilma stipendiumita omal kulul.

1. järgu diplomii vääriliseks

on arvatud järgmised isikud, kes kaubandus-osakonna lõpetanud ja nüüd nõuetele vastavad kirjalikud tööd esitanud: Alfred Kask, Theodor Reimann, Emilie Kaelas, Konrad Kongo, Johannes Frants ja Erich Vilberg, Marta Kurfeldt ning Georg Jürmann, kes õigusteaduskonna lõpetanud.

Uus naiskorporatsioon.

Ülikooli poolt registreeriti naisüliõpilaste korporatsioon „Amicitia“ põhikiri. Värvid: heledilla-tumeroheine-kuld.

Promotsioon.

Neljapäeval, 11. det. s. a. kaitseb kand. chem. P. Paris oma doktoriväiterkirja: „Tärpentiinõli, tärpeenide hüdratiseerimisest tärpiiniks mineraalhapete mõjul“. Oponentideks on: prof. P. Kogermann, J. Kauko ja M. Wittlich.

Väljamaale sõidavad

jõuluvaheajaks teaduslisel otstarbel prof. B. Nermann — Rootsimaale, prof. S. v. Csekey — Soome ja Ungarisse.

Prof. L. Kettunen lahkub.

Prof. L. Kettunen, Tartu ülikooli Läänemere-Soome keelte korraline professor, on ametist vabastamist 1. jaan. 1925. a. palunud

Prof. Kettunen on Helsingi ülikooli palgaliste dotsentide hulka arvatud.

Auhinnateem.

E. Karskusliit on oma auhinnateemide hulka üles võtnud veel teemi: „Alkoholi mürgitused otsekoldeste ja kaudsete surmapõhjustena kohtulikarstiteadliste kogemuste põhjal“.

Eradots. V. Gruchn

peab 1925. a. 1. p.-a sundusliku praktikumi: „Tunnetuspetus uue aja mõteteaduses“ — 2 tundi nädalas.

Ülikooli lõpetas

matem.-loodusteaduskonnas Marta Olev; — grad. stud. math. J. Sütt'ile otustati tema poolt esitatud kirjaliku töö alusel, cand. math. diplom välja anda.

Audoktor.

Peterburi sõjaväe-arsniteaduse akadeemia professor, Venemaa teaduste akadeemia liige, füsioloog Dr. Ivan Pavlov on Tartu ülikooli arstiteaduse doktoriks honoris causae valitud.

Soome komandeeritud

teaduslisel otstarbel on teaduslikud stipendiaadid mag. J. Mägiste ja mag. O. Loorits.

Väljamaale sõidavad teaduslisel otstarbel jõuluvaheajaks: prof. H. Scupin, prot. V. Schmied-Kovartzik, prof. V. Süss, lektor E. Viranyi.

Akadeemilise Kirjandusühingu laekahoidja palub ära tasuda 1924. a. liikmemaksu. Põhikirja järele on liikmed kohustatud seda tege ma hiljemalt aasta lõpuks. Iga tegev ja toetav liige, kes põhikirjas ettenähtud tähtajaks liikmemaksu ära ei ole õiendanud, loetakse ühinguist lahkunuks (§§ 9, 10). On juba kaksteistkümmes tund!

Liikmemaksu võtavad edasiandmiseks vastu kõik AKU. juhatus liikmed.

Registeeritud

on ülikooli valitsuse poolt Akad. rohuteaduse seitsi põhikiri.

Dr. Harry Kull

valiti histoloogia ja embrioloogia eradotsendiks.

Kinnitatud

on Dr. Rosenfeld hospitaal-haavakliiniku nooremaks assistendiks 2 aasta peale edasi, M. Gross — mullateaduse ja agrikultuur-kabineti vanema assistendi k. t., J. Port — taimefüsioloogia laboratooriumi aj. tööjooks 2 aasta peale edasi.

Ülikooli ülesandel

loevad tuleval poolaastal: õpetaja O. Daniel — metsaentsüklopeediat 2 t., astronoom-observaator E. Öpik — „Stellar-statistika probleemid“ — 2 t., eradotsent K. Frisch — Geofüüsika 3. — 1 t., eradotsent V. Kupffer — „Tõenäosuse teooria ühes vigade teooriaga“ — 3 t., eradotsent E. Spohi — neid aineid, mida õppetegevus botaanika alal nõuh.

Tagasivaatel.

Käesoleva kaksiknumbriga lõpetab „Üliõpilasleht“ oma seeaastase ilmumise. On kadund aasta minevikku, kel töös, kel otsimistes, kuid kellel ka ehk samuti, naerdes või lauldes, aastat ennast nägemata. On püütud „Üliõpilaslehe“ veergudel kajastada elu, mis iseenesest nii laiali valgus, ülekeev, igale poole jätkuv — ja ometigi erilise, piirjoonelise ilmega, mida mõistetakse sõnaga „üliõpilaselu“.

Kuid mitte üksi ei ole püütud kajastada, on soovitud ka käesoleva ajakirja kaudu ilmes tada üliõpilaselu, on tahetud ka kaasa rääkida meie areneva kultuurelu künnisel. Palju seda on suudetud realiseerida ja palju need realiseeritud soovid väärt on olnud ilmavalgust trükipaberil näha, teavad lugejad ise.

Käesoleva aastakäigu „Üliõpilaslehe“ üldisest ilmast ei saagi kõnelda toimetuste vahetuste ja täienduste tõttu. Aastakäigu lõppu korraldava toimetuse asus alles semestri keskel tööle, päälegi ei leitud ühist lähtekohta „Üliõpilaslehe“ ilme andmisel, milliste asjaolude tõttu ka toimetuse ise omi kõiki soove teostada ei saanud.

Mis uudiseks, on ruumi antud seni täiesti uuele sisualale — ilukirjandusele. Selle uudisusele on mõnelt poolt teravalt etteheidetud, teisalt aga seda palju suurema innuga tervitatud. Iga uudisus võetakse ju harilikult vastu umbusaldusega ja vaevalt on ilukirjanduslik sisuala ajakirja väärtust langetand. Võib olla, ehk võiksimine vastupidist kinnitada, sest „Üliõpilaslehe“ viimased numbrid on Tartus mitmel pool müügi-

Osa-ühisuse

LINDA

Suurturg 2 **Kohvik** Suurturg 2
Telefon 4-83

Eesti seltskonna parem kohtamis-
paik

Alati saadaval kõiksugu kondiitri
saadusi

Tellimisi täidetakse korralikult

Moodsam, täielikum ja odavam

juuksetööstuse - äri
Eestis

Tartus, Jaani tän. 16, Raatuse taga.
Telefon 6-43.

Daamide, herrade ja teaatri
coiffeur-salongid. Manicure,

Äris ainult esimese järgu töötajad.
Eeskujulik puhtus. Jootraha ei
võeta.

Austusega

J. Luksep.

Kõiksugu nahkmütse

Velour ja viltkübaraid
Inglise spordimütse

soovitab

K. STAHLBERG

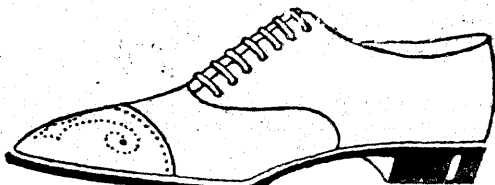
asut. 1862

Uueturu tän. nr. 7

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET

asut. 1895 a. Tartus, Kõuni tän. 4

soovitab

Jaladusid kõrges headuses ning täieliku
vastutusega töö eest

I kl. juuksetööstuse - äri
A. Raud

Asutatud 1911. aastal.

Äris töötavad ainult I klassi väljaõppinud jõud
Töö kiire, puhas ja korralik.

Jaani tän. nr. 8 Barklai platsi taga,
K. Ungeri äri kõrval.

**Pesukoda, läikriikimine ja
üldmütside puhastamine**

16. Riia tän. 16.

Pesemiseks võetakse igat moodi vastu, töö
kiire ja korralik. Pesu pestakse ilma
kloorita, harjata ja ilma seebikivita. Triiki-
mine puhas — elektriga — ilusa läikega.
Keemiliselt puhastatakse valgeid mütsse,
siidi, villaseid kleite ja üllikonde korralikult
ja odavasti.

A. Rõigas.

Üliõpilasleht

**Eesti Üliõpilaskonna
Häälekandja**

ilmub järjekindlalt kaks korda
kuus ja maksab Mrk. 140 semest-
:: ris, üksik number 25 mrk. ::
Tellimisi võtavad vastu kõik posti-
asutused ja üksik numbreid müü-
vad Tartus ja Tallinnas suuremad
raamatukauplused.

Teadlik ostjate ringkond

ostab kõik vajavad kaubad teadmise

A. Pääsuke'se

äris

Promenadi t. 2   Tartus

Firma on Tartus üle kahekümne aasta tegevuse kestel laialistes lugupeetud tarvitajate ringides **kõrgeväärtulise kaubaga täielise usalduse võitnud.**

Tihedas tarvitajate ringides on ajaga kindel teadmine omaks saanud: **mina ei ole nii rikas et osta odavat, mille iga lühike!**

Oma tööstuse-saaduste eest **kõrgemad auhinnad — suur-kuldaurahad!**

Firma on paljude Inglis ja Saksamaa vabrikute ainuesitaja Eestis, sellega kõik kaubad ja tööstuse tooresmaterjalid esimesist allikaist.

ERIALA: Triikpesu, kraesidemed, sukad, sokid ja kindad. Inglis viltkaabud, kastoor kübarad, spordi mütsid. Trikoo ja ööpesu. Naister. pesu ja moekaubad.

HINNAD MÕÕDUKAD

Üliõpilaskonnale eriline hinnaalandus

1. 1373
Utiöpi laslett 1924 a.